

TURINYS

IŽANGA	3
I. PREKĖS ŽENKLO TEORINIAI ASPEKTAI.....	5
1.1. Prekių ženklo samprata ir raida.....	5
1.2. Prekės ženklo funkcijos	7
1.3. Prekės ženklo registravimo suteikiamos teisės	8
1.4. Ankstesnės išimtinės teisės	11
II. NACIONALINIO, TARPTAUTINIO IR EUROPOS BENDRIJOS PREKIŲ ŽENKLO REGISTRAVIMO SISTEMŲ ANALIZĖ	15
2.1. Registravimo sistemos	15
2.2. Kompetentingos registravimo institucijos	22
2.3. Bendrijos prekių ženklų registravimo sistema.....	283
2.4. Nacionalinė prekių ženklų registravimo sistema.....	26
2.5. Tarptautinių prekių ženklų registravimo sistema.....	27
2.6. Bendrijos, nacionalinio bei tarptautinio prekių ženklo registravimo procedūrų santykis.....	28
IŠVADOS	48
LITERATŪROS SĄRAŠAS	49
Teisės norminiai aktai	49
Specialioji literatūra	50
Teismų sprendimai	50
Elektroniniai dokumentai	51
Summary.....	52
PRIEDAI.....	523
1 priedas	53
2 priedas	55
3 priedas	57
4 priedas	58
5 priedas	60

IŽANGA

Prekių ženklas –tai bet koks žymuo, kurio paskirtis yra atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kurį galima grafiškai pavaizduoti. Prekių ženklai atlieka keletą funkcijų, t.y. padeda atskirti vienos įmonės gaminius ar teikiamas paslaugas nuo kitų įmonių gaminių ir paslaugų, duoti nuorodą į prekių ar paslaugų kilmę, susieti gaminius ar paslaugas su ypatinga jų kokybe, taip pat skatinti gaminių pardavimą ir paslaugų tiekimą. Prekių ženklo savininkas gali laisvai naudotis savo prekių ženklu, tačiau norėdamas įgyti išimtinės teises į jį, t. y. uždrausti kitiems asmenims naudotis prekių ženklu, turi jį įregistruoti. Vadinasi, rinkoje įgyjama monopolija. Ta monopolija yra laikina, trunka tam tikrą laiką ir dėl apsaugos termino pratęsimo turi teisę spręsti pats teisės turėtojas.

Darbo aktualumas yra tai, kad šiuo metu egzistuoja trys registravimo sistemos: nacionalinė, Europos Bendrijos ir tarptautinė. Kiekvienas norintis įregistruoti ženklą turi rimtai apsvarstyti, kurią iš šių sistemų rinktis. Tai priklauso nuo to, kokioje teritorijoje planuojama prekiauti ar teikti paslaugas ir, žinoma, kokios yra norinčio įregistruoti ženklą asmens finansinės galimybės.

Šio darbo tikslas yra pasitelkiant teisės aiškinimo metodus atskleisti bendrijos prekių ženklo, nacionalinio prekių ženklo ir ženklo tarptautinės registracijos tarpusavio santykį.

Darbe keliami šie uždaviniai:

1. pristatyti prekinio ženklo teorinius aspektus;
2. išanalizuoti bendrijos prekių ženklo, nacionalinio prekių ženklo ir ženklo tarptautinės registracijų sistemų ypatumus;

Darbe bus analizuojami atskiri pagrindai ir jų aiškinimas doktrinoje, Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimuose.

Rašant darbą buvo naudota mokslinė literatūra, kurioje apibrėžiami bendri prekių ženklų principai, išaiškinami prekių ženklų registravimo principai. Darbui buvo panaudoti keli pagrindiniai straipsniai ir pranešimai - D. Klimkevičiūtės pranešimas seminare „Prekių ženklų teisinė apsauga“, V. Mizaro straipsnis „Bendrijos prekių ženklo apsaugos sistemos pagrindiniai principai“, G. Pranevičiaus „Europos Bendrijos prekių ženklo savininko teisės“ bei J. Truskaitės publikacijos „Prekių ženklo savininko išimtinių teisių ir jų ribojimų aiškinimas Europos Teisingumo Teismo praktikoje“ ir „Prekės ženklo funkcijos“. Darbe panaudoti ir norminiai teisės aktai, kurie yra svarbūs detalčiau aiškinantis

kylančius klausimus. Šiame darbe analizuojami pagrindiniai šie teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas
- Prekių ženklų registravimo taisyklės
- Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklės
- Nicos sutartis dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo

klasifikacijos (nuo 1997 m. vasario 22 d.)

- Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolas (nuo 1997 m. lapkričio 15 d.) bei šio Protokolo įgyvendinimo tvarka

- 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas 40/94/EB dėl Bendrijos prekių ženklo

Reikia paminėti, kad kita juridinė literatūra nėra labai informatyvi, tačiau naudinga tiek, kiek padeda atskleisti aktualias problemas.

Darbe bus naudojamas lyginamasis, istorinis, sisteminis metodai.

Santrumpos:

BPŽ – Bendrijos prekių ženklai

CBS – Civilinių bylų skyrius

CTM – Europos Bendrijos prekių ženklai

ETT – Europos Teisingumo Teismas

LAT – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas

LR – Lietuvos Respublika

OHIM - Vidaus Rinkos Harmonizavimo Tarnyba

PŽĮ – LR Prekių ženklų įstatymas

str. – straipsnis

d. – dalis

Ibid – ten pat

I. PREKĖS ŽENKLO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Prekių ženklo samprata ir raida

Prekės ženklas – vienas iš svarbiausių efektyvaus dalyvavimo prekių rinkoje veiksnių. Jis kuria reputaciją, kuria vertę gamintojui, pateikia pirkėjui informaciją apie jį. Taip pat žymens dėka prekė užsitarnauja ir kokybę. Klaidinančio ženklo sukūrimas pakenkia reputacijai, prarandama rinka, kenkiama prekės reputacijai ir konkurencingumui.

Bendraja prasme prekių ženklas – tai simbolis, kuris padeda atskirti vieno gamintojo ar įmonės prekes ar paslaugas nuo kitų gamintojų prekių ar paslaugų. Prekės ženklas yra vienas iš efektyviausių konkuravimo būdų rinkoje, todėl bet kokios asociacijos, susijusios su prekės ženklu, iš karto vartotojo vaizduotę perkelia į pačią įmonę, t.y. vienos ar kitos prekės identifikavimas prekinės ženklo pagalba, psichologiškai asocijuojasi su pačia įmone, jos veikla bei kultūra.

Nagrinėjant prekės ženklą mokslinėje literatūroje galima rasti įvairių apibrėžimų. Štai Kuvykaitė (2001) prekės ženklą apibrėžia kaip vizualinį aspektą, grafiškai pavaizduotą žymenį, kurio paskirtis – atskirti vienam asmeniui priklausančias prekes nuo kitam asmeniui priklausančių prekių. Nors šis apibrėžimas iš pažiūros gan paprastai, lengvai suprantamas ir norėtųsi labiau konceptualesnio apibrėžimo, tačiau su mintimi, kad tai pagrindinis įmonės rinkodaros elementas, išskiriantis tam tikrą produkciją ar paslaugas, sutinka ir Kotler (2003). Iš to išplaukia, kad tai gali būti vardas, terminas, ženklas, simbolis, frazė, dizainas ar jų kombinacija, kurie vartojami identifikuoti prekei ar paslaugai vieno ar grupės pardavėjų ir padeda išskirti juos iš konkurentų. Pagal LR Prekių ženklų įstatymą prekės ženklas – „bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kurį galima pavaizduoti grafiškai.“¹ Bendrijos prekių ženklo sąvoka apibrėžta 1993 12 20 Tarybos reglamente (EB) Nr. 40/94 Dėl Bendrijos prekių ženklo – „prekėms arba paslaugoms skirtas prekių ženklas, įregistruotas laikantis šiame reglamente nustatytų sąlygų ir tvarkos“².

Prekės ženklas pradėtas plėtoti jau prieš daugelį amžių. Anksčiau, siekiant pritraukti ar informuoti pirkėjus apie specifines produkto savybes, buvo naudojamos įvairios priemonės bei įrankiai, niekas nežino, kas sukūrė pirmąjį ženklą. Tačiau nuo senų laikų žmonės naudojo ženklus įvairiems tikslams. Pavyzdžiui, Kinijoje jau 5000 m. pr. m.

¹ Lietuvos Respublikos Prekių ženklų įstatymas, VŽ 2000, Nr. 92 – 2844.

² 1993 m. gruodžio 20d. Tarybos reglamentas Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo; 1995 m. gruodžio 13d.

e. žiesdavo molinius indus, ant kurių išpausdavo valdančiojo imperatoriaus ir gamintojo vardus, prekės pagaminimo vietą. Artimuosiuose Rytuose buvo rasti statyboms naudoti ženklais pažymėti akmenys, kurių amžius siekia maždaug 3500 m. pr. m. e. Senovės egiptiečiai, graikai, romėnai ženklino pačius įvairiausių daiktus, pavyzdžiui, gaminius iš molio ir plytas. Tokie ženklai tuo metu identifikuodavo ne tik gamintoją, bet ir kokybę – pagal ženklinimą buvo galima surasti kaltininką, kuris pagamino ne labai geros kokybės gaminį. Aptikta įrodymų, kad III-VII a. dabartinėje Irano teritorijoje prekės buvo žymimos specialiomis etiketėmis. Šių etikečių paskirtis buvo labai įvairi, pavyzdžiui, kai kurios buvo naudojamos žymėti prekėms, skirtoms imperatoriui. Viduramžiais ženklus plačiai naudojo amatininkų gildijos. Vieni iš pirmųjų savo prekes pradėjo ženklini varpininkai. Vėliau popieriaus gamintojai, kurie naudojo specialius vandens ženklus, leidžiančius nustatyti, kas pagamino kiekvieną popieriaus lapą.

1266 metais Anglijoje buvo priimtas įstatymas, pagal kurį duonos kepėjai privalėjo ženklini kiekvieną kepaliuką. Šią tendenciją tęsė itališko porceliano meistrai, kurie perėmė senąsias kinų tradicijas. Jungtinėse Valstijose ženklai buvo naudojami dar prieš paskelbiant Nepriklausomybės Deklaraciją.

Prekių ženklų įstatymai įvairiose šalyse atsirado skirtingu laiku. Pirmosios Europos šalys, kurios priėmė tokius įstatymus, buvo Anglija (1857 m.) ir Prancūzija (1862 m.). Prekių ženklų įstatymas Lietuvoje buvo priimtas iš karto po nepriklausomybės paskelbimo, 1925 metų sausio 27 dieną LR Prezidentas Aleksandras Stulginskis Vyriausybės žiniose paskelbė Seimo 1925 metų sausio mėn. 27 d. priimtą „Prekių ženklaus saugoti įstatymą“.³ Pats pirmasis įregistruotas ženklas priklausęs Lietuvos ūmonei buvo juodai baltas vaizdinis ženklas, kurio galiojimo terminas jau senokai pasibaigė, nebuvo pratęstas, todėl ženklas nustojo galioti.

1991m. balandžio 12d. įsteigus Lietuvos Respublikos Valstybinis patentų biurą, buvo pradėtas savarankiškos nacionalinės pramoninės nuosavybės apsaugos sistemos atkūrimas. 1993 metų birželio 3 dieną Lietuvos Respublikos Seimas priėmė antrąjį Lietuvos Respublikos prekių ir paslaugų ženklų įstatymą. Nuo 2001 m. sausio 1 d. Lietuvoje galioja trečiasis Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas, kurį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2000 m. spalio 10 d.⁴

Prekybos ir pramonės ūmonių savininkai supranta, kad prekių ženklas yra turtas. Nuo 1991 m. (Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro įsteigimo pradžios)

³ Lietuvos prekių ženklų įstatymui – 80 metų // Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. Prieiga per <www.vpb.lt>

⁴ *Ibid.*

Lietuvoje pareikšta nacionaliniu keliu įregistruoti beveik 50 tūkstančių prekių ženklų, iš kurių įregistruota apie 35 tūkstančius. Lietuvos Respublikos prekių ženklų registro duomenys skelbiami Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro oficialiame biuletenyje „Išradimai. Dizainas. Prekių ženklai“.⁵

1.2. Prekės ženklo funkcijos

Pagrindinės prekių ženklo funkcijos – suteikti galimybę vartotojui atskirti prekių gamintoją ar paslaugų teikėją, tikintis tam tikros prekių ar paslaugų kokybės, bei reklamuoti gamintoją, jo prekes.⁶

Prekės ženklų funkcijas galima suskirstyti į:

- kilmės (šaltinio) funkcija, t.y. vartotojui nurodo tam tikrą įmonę, siūlančią rinkoje prekes ir paslaugas, netgi tuomet, kai tos įmonės, kaip juridinio asmens pavadinimas nėra sudėtine prekių ženklo dalimi.⁷ Kilmės funkcija turi du aspektus: prekės kilmės sąsajumas su geografine kilme bei prekės kilmės apibūdinimas, siejant ją su prekės gamintojo nurodymu. Nekyla abejonių, kad vartotojas visais atvejais tikisi įsigyti tam tikros kokybės prekes, o tai jis sieja su prekių ženklu. Prekių ženklas tuomet tampa aiškia garantija vartotojui, kad bus įsigytas norimos kokybės produktas. Čia gali kilti problemų, kai prekės ženklas, įgijęs tam tikrą reputaciją, yra perleidžiamas naudotis kitiems gamintojams. Tokiu atveju kyla pavojus, kad prekės ženklas nebeatitiks ankstesnės prekių kokybės ir taip nepateisins pirkėjų teisėtų lūkesčių. Kad šito būtų išvengta, teisės aktuose numatytas saugiklis, kuris reikalauja, kad, perleidus prekės ženklą, kokybė būtų išsaugota, priešingu atveju, perleidimas būtų uždraustas. Reklamos funkcija yra aptarta LAT nutartyje 1999 m. AB “Vilniaus degtinė” v. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba. Buvo konstatuota, kad prekės ženklas atlieka ir reklamos funkciją. Taigi žymuo turi atitikti ne tik prekių ženklu keliamus reikalavimus, bet ir reklamai keliamus reikalavimus.

- kokybės funkcija, t.y. nurodo vartotojui tam tikrą prekių arba paslaugų, pažymėtų atitinkamu prekių ženklu, kokybę. Prekių ženklo savininkas užtikrina, kad konkrečiu prekių ženklu žymimos tiksliai tos prekės, kurios atitinka reikalaujamus standartus ir kokybės reikalavimus. Iš kitos pusės, vartotojas, pakartotinai pirksdamas

⁵ Lietuvos prekių ženklų įstatymui – 80 metų. P. 1.

⁶ *Ibid.*

⁷ *Klimkevičiūtė D.* Prekių ženklų teisinė apsauga. LA seminaro „Prekių ženklai“ medžiaga. Vilnius, 2006 m. kovo 16 d.

atitinkamas prekes ar naudomasis paslaugomis, tikisi tos pačios prekių arba paslaugų kokybės;

- reklamos funkcija, t.y. prekių ženklai yra labai svarbi reklaminė priemonė, nes jų pagalba vartotojui pristatoma atitinkama prekė arba paslauga, vartotojas informuojamas apie rinkoje esančias prekes arba paslaugas.⁸

Iš esmės prekės ženklo funkcijos daugiausia akcentuoja skatinimus pirkti, to pasekoje mes galime daryti išvadą, kad jis daugiau orientuotas į ilgalaikę finansinę naudą, kuri galima tik per prekės ženklo pripažinimą, jos lojalių klientų pritraukimą. Todėl akivaizdu, kad įmonės privalo investuoti į prekės ženklo kūrimą ir jo valdymą, nes tai didelė pagalbinė priemonė išlikimo bei konkurencinėje kovoje.

Europos Teisingumo Teismas 1998 m. rugsėjo 29 d. sprendime, priimtame byloje *Canon Kabushiki Kaisha v. Metro-Goldwyn-Mayer Inc.*, pažymėjo, kad pagrindinė prekių ženklo funkcija yra garantuoti pirkėjui arba galutiniam vartotojui rinkoje esančios prekės šaltinio identiškumą, įgalinant jį be jokios painiojimo galimybės atskirti prekes ar paslaugas nuo kitų, kurių šaltinis yra kitas. Be to, tam, kad prekių ženklas galėtų atlikti savo esminę funkciją neiškreiptos konkurencijos sistemoje, kurią Sutartis siekia sukurti, turi būti teikiama garantija, kad visos juo paženklintos prekės ar paslaugos yra kilusios kontroliuojant vienai įmonei, kuri yra atsakinga už jų kokybę.⁹

1.3. Prekės ženklo registravimo suteikiamos teisės

„Prekės ženklo registracijos faktas sukuria prekės ženklo ir jo registracijos teisėtumo bei prekės ženklo savininko teisių į jį išimtinumo prezumpciją. Ši prezumpcija gali būti paneigta tik teismine tvarka įrodžius, kad prekės ženklas neatitinka LR PŽĮ 3-4 straipsniuose nustatytų reikalavimų¹⁰.“¹¹ Prekės ženklo registravimas yra vienas iš prekės ženklo apsaugos būdų. Prekių ženklo savininkas įgyja teises į ženklą jį įregistruodamas. Registracija pirmiausia suteikia teisę naudoti ženklą. Neįregistruoto prekių ženklo naudojimas gali būti susijęs su didele rizika. Kita ne mažiau svarbi registracijos paskirtis – tai išimtinių teisių į prekių ženklą įgijimas, t.y., teisių uždrausti kitiems gamintojams be jų sutikimo įregistruoti bei naudoti komercinėje veikloje tapačius ar panašius ženklus

⁸ LAT CBS teisėjų kolegijos 1999 m. birželio 28 d. bylos Nr. 3K-3-337/1999 nutartis. AB „Vilniaus degtinė“ v. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba”,

⁹ ETT 1998 m. rugsėjo 29 d. bylos C-39/97 (ECR, 1998, I-5507) sprendimas. *Canon Kabushiki Kaisha v. Metro-Goldwyn-Mayer Inc.*

¹⁰ LR PŽĮ 23 str.

¹¹ LAT 2000 m. gegužės 17 d. bylos 3K-3-554/2000 sprendimas. *JAV įmonės Anheuser-Busch Incorporated v. Čekijos įmonei Budejovicky Budvar N. P.*

tokioms pačioms ar panašioms prekėms bei paslaugoms. Išimtinės teisės galioja ne visoms bendrai, o tik toms prekėms ir (arba) paslaugoms, kurioms yra įregistruotas ženklas.

Bendrijos prekių ženklas jo savininkui suteikia apsaugą nuo prekių ženklo padirbinėjimo ir imitavimo visoje Europos Sąjungoje. Jį taip pat galima perleisti ir licencijuoti. Bendrijos prekių ženklas jo savininkui suteikia teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo naudoti visoje Europos Sąjungoje tapačius arba panašius į jo ženklą žymenis. Panašumas nustatomas įvertinant galimybę suklaidinti visuomenę, įskaitant klaidinamą asociaciją tarp žymens ir prekių ženklo. Reputacijos Europos Sąjungoje turėjimas sustiprina Bendrijos ženkliui suteikiamą apsaugą. Tapačių arba panašių ženklių naudojimo draudimas išplečiamas į prekes arba paslaugas, kurios nėra panašios į prekes ar paslaugas, kurioms prekių ženklas yra registruotas, jeigu toks naudojimas leidžia nesąžiningai pasinaudoti arba pakenkti skiriamajam pobūdžiui ar prekių ženklo reputacijai.

Kuomet prekių ženklo savininkas pradėjo ar susitarė prekiauti prekėmis su šiuo prekių ženklu Europos Sąjungos valstybėje narėje, jis negali uždrausti laisvo prekių judėjimo Europos Sąjungoje. Šis apribojimas teisių, suteiktų Bendrijos prekių ženklo, išplaukia iš tokių teisių išsėmimo taisyklės Bendrijoje, kuri Europos Sąjungos valstybėse narėse taip pat taikoma nacionaliniams ir tarptautiniams ženkliams. Lygiagrečiam importui produktų, kuriuos apima Bendrijos prekių ženklas, iš šalių, kurios nėra Europos Sąjungos narės, ši taisyklė ir jos apribojimas netaikomi, išskyrus šalis, kurios yra Sutarties dėl Europos ekonominės zonos narės. Bendrijos prekių ženklas gali būti perduotas visoms arba daliai prekių ar paslaugų, kurioms jis yra įregistruotas. Ženklo perdavimas nebūtinai apima ir įmonės perdavimą. Tačiau toks perdavimas neturi klaidinti visuomenės, pavyzdžiui, dėl prekių ir ženklių rūšies, kokybės ar geografinės kilmės.¹²

Prekių ženklo savininkui turi būti suteikiama teisė uždrausti tretiesiems asmenims be jo sutikimo naudoti prekyboje:

- 1) bet koki žymenį, tapatų įregistruotam prekių ženkliui, tapačioms prekėms ir paslaugoms;
- 2) bet koki žymenį, kai dėl jo tapatumo ar panašumo į prekių ženklą, taip pat dėl prekių ar paslaugų, žymimų tokiu žymeniu ir prekių ženklu, tapatumo ar panašumo yra tikimybė, kad visuomenė gali juos supainioti, įskaitant žymens ir prekių ženklo asocijavimo tikimybę.

¹² Bendrijos prekių ženklo sistemos apžvalga. Prieiga per: <
<http://www.tb.lt/PIC/ESIN%20teisės%20apzvalga/Bendrijos%20prekiu%20zenklas.pdf>>

Šios abi prekių ženklo teisės yra įtvirtintos PŽĮ 38 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose. Taip pat PŽĮ suteikia prekių ženklo savininkui direktyvos 5 straipsnyje minima, tačiau neprivalomą suteikti, teisę uždrausti tretiesiems asmenims naudoti tapatų ar panašų prekių ženkliui žymenį nepanašioms prekėms ar paslaugoms, jeigu prekių ženklas turi reputaciją ir jeigu dėl neteisėto žymens vartojimo įgyjamas nesąžiningas pranašumas arba pažeidžiamas prekių ženklo skiriamasis požymis, arba kenkiama jo reputacijai.

Be reikalavimo suteikti prekių ženklo savininkui tam tikrą teisių minimumą, direktyva 6 straipsnio 1 dalyje taip pat nustato imperatyvius šių teisių apribojimus, kurie yra nustatyti ir PŽĮ 39 straipsnyje.

Mizaras (2004) pažymi, kad BPŽ apsaugos sistema ir nacionalinių prekių ženklų sistemos egzistuoja viena šalia kitos (koegzistencijos principas), t. y. galima registruoti BPŽ, kuris, vadovaujantis vieningumo principu, galios visoje Bendrijoje, o galima registruoti nacionalinį prekių ženklą, kuris bus saugomas toje konkrečioje valstybėje, kurioje jis bus įregistruotas. Tas pats subjektas gali vieną žymenį apsaugoti, įregistravęs jį kaip BPŽ, ir kaip nacionalinį prekių ženklą nes verslo subjektai dėl įvairių priežasčių gali būti vienais atvejais suinteresuoti tik nacionalinio prekių ženklo apsauga (t. y. tenkintis tik vienoje ar keliose valstybėse galiojančia prekių ženklo apsauga), o kartais ir BPŽ apsauga, galiojančia visoje Bendrijoje. Šis principas lemia ir tai, jog nacionalinio prekių ženklo savininko teisės ir BPŽ savininko teisės laikomos lygiavertėmis. Tačiau lygiavertiškumas negalios, nustačius ankstesnį prekių ženklą, kuris galės turėti apsaugos prioritetą prieš vėlesnį prekių ženklą¹³.

Prioritetas reiškia, kad tinkamai padavęs paraišką prekių ženkliui bet kurioje ar bet kuriai valstybei, esančiai Paryžiaus konvencijos ar Pasaulinės Prekybos Organizacijos steigimo sutarties šalimi, asmuo arba jo teisių perėmėjai, paduodami paraišką Bendrijos prekių ženkliui tam pačiam prekių ženkliui bei prekėms arba paslaugoms, kurios yra tapačios toms, kurioms buvo paduota paraiška, arba priskiriamos prie jų, šešis mėnesius nuo pirmosios paraiškos padavimo dienos turi teisę į prioritetą¹⁴. Teisė į prioritetą reiškia, kad nustatant teisių pirmenybę prioriteto data yra laikoma BPŽ paraiškos padavimo data.

Ženklo registracija savaime nėra privaloma jo naudojimo sąlyga. Šiuo atveju, kalbant dėl ženklo naudojimo minėtu laikotarpiu teisėtumo ar neteisėtumo, yra svarbios aplinkybės, susijusios su tarp ginčo šalių susiklosčiusiais teisiniais santykiais bei jų

¹³ Mizaras V. Bendrijos prekių ženklo apsaugos sistemos pagrindiniai principai // Justitia, Nr. 3-4, Vilnius, 2004.

¹⁴ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 1993 m. gruodžio 20 d. „dėl Bendrijos prekių ženklo“ 29 str. 1 d.

pobūdžiu, atitinkamais jų veiksmis vienas kito atžvilgiu, atsakovo sąžiningumu, jo pastangomis ir siekiu neatlikti jokių nesąžiningo pobūdžio veiksmų ir gauti bet kokios nesąžingos naudos tuo metu, kol įstatymų nustatyta tvarka galutinai nebus kompetentingų institucijų (VPB Apeliacinio skyriaus, teismo) išspręsta kilusi konfliktinė situacija. Tam tikrais atvejais jau pats ginčijamosios ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindas pats savaime gali būti tokio neteisėto naudojimo įrodymas (pvz., PŽĮ 7 straipsnio 3 dalis, kurioje įtvirtinta nuostata, kad ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu paaiškėja, kad pareiškėjas padavė paraišką įregistruoti ženklą turėdamas nesąžiningų ketinimų).¹⁵

Kitais atvejais (pvz., kai atsakovo registracija ginčijama dėl ženklų ir (ar) prekių ar paslaugų panašumo į ieškovui priklausantį ankstesnį ženklą (ženklus), kt.) pats užginčijimo faktas (pvz., protesto VPB Apeliaciniam skyriui padavimas) savaime nereiškia, jog atsakovas, apie tai sužinojęs, privalo nutraukti savo ženklo naudojimą, o tolesnis naudojimas ex officio yra neteisėtas. Antra vertus, tai nereiškia, jog aplinkybės, susijusios su protesto padavimu ir atsakovo vienokiu ar kitokiu elgesiu po protesto padavimo, apskritai neturi reikšmės ir negali būti vertinamos kitų aplinkybių, reikšmingų sprendžiant dėl ženklo naudojimo aptariamuoju laikotarpiu neteisėtumo, kontekste.

1.4. Ankstesnės išimtinės teisės

Prekių ženklų teisinė apsauga grindžiama principu “kas pirmas laike, tas pirmas teisėje”. Šis principas reiškia, jog pirmumo teisė į vieną ar kitą prekių ženklą paprastai yra siejama su pirmumu registruojant (pareiškiant registruoti) šį ženklą. T.y. pirmasis įregistravęs (pareiškęs registruoti) ženklą, pirmasis ir įgyja teisės aktuose garantuojamas ženklo savininko teises. Kita vertus, šis principas, nors ir yra vienas iš pagrindinių principų prekių ženklų teisėje, nėra absoliutus ir absoliučiai nepaneigiamas¹⁶. Vis dėlto registruojant prekės ženklą yra patikrinamos ankstesnės išimtinės teisės. Registruojant nacionalinį prekės ženklą tikrinamos išimtinės teisės vienoje šalyje, registruojant Bendrijos ženklą ankstesnės išimtinės teisės tikrinamos bent vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje. Jeigu bent vienoje Europos Sąjungos šalyje iškyla neįveikiama kliūtis ženklo registracijai, CTM neregistruojamas.

¹⁵ *Klimkevičiūtė D.* Prekių ženklų teisinė apsauga.

¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. balandžio 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *Vokietijos bendrovė “Stada Arzneimittel AG v. Didžiosios Britanijos bendrovė “Nestra Limited”*, bylos Nr. 3K-3-482/2003.

Iki 2004 m. gegužės 1 d. Vidaus Rinkos Harmonizavimo Tarnyba (toliau) OHIM buvo pareikšta registruoti daugiau nei 350 000 Europos Bendrijos prekių ženklų, kurie be jokių papildomų procedūrų ar mokesčių įsigaliojo ir Lietuvoje 2004 m. gegužės 1 d. Nuo 2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojo atitinkami Lietuvos Prekių ženklų įstatymo pakeitimai, susiję su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje. Vienas iš jų – LR Prekių ženklų įstatymo 7 straipsnis: „Sprendžiant ginčus dėl ankstesnio prekių ženklo teisių pažeidimo, pavyzdžiui dėl to, jog kitas asmuo įregistravo tapatų arba panašų prekių ženklą tapačioms arba panašioms prekėms arba paslaugoms žymėti, tokiu ankstesniu prekių ženklu taip pat bus laikomas ir Bendrijos prekių ženklas, kurio paraiškos padavimo data pagal 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo yra ankstesnė už ginčijamojo prekių ženklo paraiškos padavimo datą.“ 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo Reglamento 8 straipsnis nurodo, jog „ankstesni prekių ženklai, kurių pagrindu užprotestavus Europos Bendrijos prekių ženklą, kurį įregistruoti buvo paduota paraiška, neregistruojamas dėl tapatumo ar panašumo į šį ankstesnį prekių ženklą tapačioms ar panašioms prekėms ar paslaugoms, yra ir prekių ženklai, įregistruoti valstybėje narėje (t.y. nacionaliniai prekių ženklai)“.

Išsiplėtus Europos Sąjungai, pirmą kartą nuo Europos Bendrijos prekių ženklo įvedimo iniciatyvos įgyvendinimo reikėjo rasti sprendimus, ką daryti su jau egzistuojančiais Europos Bendrijos prekių ženklais, naujomis kalbomis ir pan. Europos Sąjungos išsiplėtimas atnešė pokyčių tiek Vidaus Rinkos Harmonizavimo Tarnybai (OHIM), tiek ir naujų valstybių narių nacionalinių prekių ženklų tarnyboms.¹⁷

Kyla klausimas kas atsitiko su jau egzistuojančiais Europos Bendrijos prekių ženklais? Ši problema buvo sprendžiama paprastai - visi Europos Bendrijos prekių ženklų, registruotų ar pareikštų registruoti, galiojimas buvo automatiškai išplėstas naujų valstybių narių teritorijose nuo prisijungimo prie Europos Sąjungos datos. Jau egzistuojantys Bendrijos prekių ženklai – tai ženklai, jau buvę pateikti įregistravimui iki naujų valstybių narių prisijungimo datos, nesvarbu, ar prisijungimo dieną ženklas jau buvo įregistruotas. Toks automatiškai išplėstas galiojimas reiškė, jog jokių tolimesnių veiksmų dėl prekių ženklo galiojimo išplėtimo nereikėjo imtis nei Bendrijos prekių ženklo savininkui, nei Vidaus Rinkos Harmonizavimo Tarnybai, taip pat nereikėjo pateikti prašymo išplėsti Bendrijos prekių ženklą ar mokėti papildomą mokestį dėl jo galiojimo išplėtimo, tokiu būdu nei vieno prekių ženklo savininkas negalėjo išvengti savo ženklo galiojimo išplėtimo

¹⁷ Pakėnienė A. Europos Sąjungos plėtra ir Europos Bendrijos prekių ženklai. Prieiga per: <http://www.aaa.lt/lt/pages/view/?id=12>

į naujas valstybes nares, todėl Europos Sąjungos išsiplėtimas buvo gera proga prekių ženklų savininkams nemokamai įgyti geografiškai platesnę savo ženklų apsaugą.¹⁸

Registruojant tarptautinį prekės ženklą ankstesnės išimtinės teisės tikrinamos kiekvienoje nurodytoje šalyje atskirai. Atsisakymas suteikti ženklui apsaugą kurioje nors iš šalių neįtakoja registracijos galiojimo ir apsaugos suteikimo likusiose šalyse.

Taigi, nors Europos Bendrijos prekių ženklų apsaugos sistemos ir nacionaliniu keliu įregistruotų prekių ženklų apsaugos sistemos grindžiamos koegzistencijos principu, bet jie gali ginčyti vieni kitų registracijas teisėtumą ankstesnių teisių pagrindu, todėl galimi ginčai Europos Bendrijos prekių ženklas prieš nacionalinį prekių ženklą ir Nacionalinis prekių ženklas prieš Europos Bendrijos prekių ženklą.

Savininkai, turintys teises į ankstesnius registruotus ir neregistruotus prekių ženklus Lietuvoje (taip pat ir kitose naujose valstybėse narėse) gali uždrausti išplėstų Bendrijos prekių ženklų naudojimą savo teritorijoje nuo prisijungimo datos. Teisė į anksčiau registruotą ir neregistruotą prekių ženklą yra teisė, įgyta pareiškus registracijai ar jau registravus prekių ženklą Lietuvoje iki prisijungimo dienos arba turint paraiškos, paduotos iki prisijungimo datos, prioritetą. Anksčiau registruotų Bendrijos prekių ženklų savininkai negali uždrausti jau iki prisijungimo datos saugomų Lietuvoje (ar kitose valstybėse narėse) intelektinės nuosavybės teisių naudojimo, išskyrus tuos atvejus, kai pareiškėjai įregistravo nacionalinius prekių ženklus prisijungusiose šalyse turėdami nesąžiningų ketinimų. Tačiau, vis dar nėra sutariama, kas laikytina nesąžiningais ketinimais. Neformaliai sutarta keistis informacija tarp nacionalinių prekių ženklų tarnybų ir Vidaus Rinkos Harmonizavimo Tarnybos, siekiant kuo anksčiau nustatyti galimus prekių ženklų konfliktus ir ištirti, ar nacionalinės paraiškos buvo paduotos turint nesąžiningų ketinimų. Taigi, svarbiausia išplėtimo mechanizme yra tai, ar teisės į prekių ženklą buvo įgytos, turint sąžiningus ar nesąžiningus ketinimus. Tik ankstesnių nacionalinių prekių ženklų savininkai, teises į prekių ženklus įgiję turėdami sąžiningus ketinimus, galės siekti uždrausti Europos Bendrijos prekių ženklų naudojimą. Šiuo atveju tampa svarbu, ar kitas prekių ženklas turi ankstesnę prioriteto datą nei Bendrijos prekių ženklo. Jei taip, pareiškėjo sąžiningi ketinimai negali būti ginčijami vien tik Bendrijos prekių ženklo įregistravimo faktu. Kita vertus, jei nacionalinis prekių ženklas yra registruotas ar pareikštas registruoti iki Lietuvos prisijungimo prie Europos Sąjungos datos, bet vėliau nei konfliktuojantis Bendrijos prekių ženklas, klausimas, ar pareiškėjas veikia turėdamas nesąžiningų ketinimų, turėtų būti nagrinėjamas individualiai.

¹⁸ *Ibid.*

BPŽ sistemoje taip pat egzistuoja tęstinumo institutas. Jo esmė ta, kad remiantis Reglamento 34 str. gali būti paduodamas prašymas pripažinti nacionalinio prekės ženklo viršenybę, t. y. ankstesnio prekių ženklo, įregistruoto valstybėje narėje, taip pat įregistruoto ir Beneliukso šalyse, arba įregistruoto pagal valstybėje narėje galiojančius tarptautinius susitarimus, savininkas, padavęs paraišką tapatų prekių ženklą įregistruoti kaip BPŽ tapačioms prekėms ar paslaugoms arba priskiriamoms prie tų prekių ar paslaugų, kurioms yra įregistruotas ankstesnis prekių ženklas, gali prašyti Bendrijos prekių ženklui pripažinti ankstesnio prekių ženklo pirmenybę toje valstybėje narėje, kurioje arba kuriai jis yra įregistruotas. Tai reiškia, kad savininkui išlieka galimybė turėti tokią pat nacionalinę ženklo registracijos apsaugą, kokią jis turėjo iki įregistruojant BPŽ netgi tuo atveju, jei nacionalinio ženklo galiojimas nebus pratęstas ar bus atsisakyta nacionalinės registracijos. Taigi įvyksta nacionalinio ženklo „padengimas“ Bendrijos ženklu, išsaugant pirmenybės teisę nacionalinei registracijai.

Kad būtų dar aiškiau, pateiksime pavyzdį. A kompanija turi įregistruotą prekės ženklą Prancūzijoje, plėsdama savo rinką ir pradėjusi teikti savo prekes ir į kitas Bendrijos valstybes, nusprendė turimą prekės ženklą apsaugoti Bendrijos mastu ir įregistruoti jį kaip BPŽ. Šiuo atveju pasirinkdama BPŽ, kompanija neprivalo panaikinti jau turimo nacionalinio prekės ženklo – įmonė juo gali naudotis juo ir toliau. A kompanija gali kreiptis į Tarnybą ir reikalauti nacionalinio prekės ženklo viršenybės, netgi tuo atveju, jeigu nacionalinį prekės ženklą ji nuspręstų panaikinti arba jo atsisakytų, pasirinkdama BPŽ. Tada kompanija išsaugo tas pačias teises, kokias ir būtų turėjusi esant registruotam nacionaliniam prekės ženklui.

Apibendrinant pirmąją darbo dalį galime akcentuoti, kad prekių ir paslaugų ženklų registracijai nustatyti reikalavimai, keliami ženklams, nėra savitiksliai, - jų teisinė prigimtis tiesiogiai išplaukia iš ženklo sampratos. Taigi ir sprendžiant dėl ženklo registracijos teisėtumo, tai turi būti sprendžiama per ženklo funkcijos prizmę, - ar konkretus prekių ir paslaugų ženklas geba atskirti vienam asmeniui priklausančias prekes nuo kitam asmeniui priklausančių prekių arba vieno asmens teikiamas paslaugas nuo kito asmens teikiamų paslaugų.

Kitoje darbo dalyje bus analizuojama nacionalinės, tarptautinės ir Europos bendrijos prekių ženklo registracija, jų panašumai ir skirtumai.

II. NACIONALINIO, TARPTAUTINIO IR EUROPOS BENDRIJOS PREKIŲ ŽENKLO REGISTRAVIMO SISTEMŲ ANALIZĖ

2.1. Registravimo sistemos

Lietuvoje prekių ženklai saugomi pagal vieną iš trijų sistemų:

- nacionalinę;
- tarptautinę (WIPO, Madrido protokolas);
- Europos Bendrijos prekių ženklų (CTM).¹⁹

Prekių ženklų savininkai taip pat yra skatinami naudotis procedūra, kai yra sujungiamas Europos Bendrijos prekių ženklų apsauga su tarptautine prekių ženklų registracija pagal Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos protokolą.

Visos registravimo sistemos užtikrina prekių ženklų savininkams vienodas teises Lietuvos teritorijoje bei kitose šalyse, kuriose galioja šios sistemos.

Neseniai Europos Sąjunga prisijungė prie Madrido protokolo, todėl atsirado galimybė derinti tarptautinę registravimo sistemą su Bendrijos prekių ženklų registravimu ir pasiekti, kad teisės į prekių ženklus būtų paprasčiau įgyti daugelyje šalių.

Svarbu įvertinti, keliose ir kokiose valstybėse yra aktualu apsaugoti savo prekių ženklą (t.y. yra ar nėra jos Europos Bendrijos valstybėmis narėmis, taip pat – priklauso ar nepriklauso Madrido Sąjungai, šiuo atveju – ar yra prisijungusios prie Madrido sutarties protokolo). Taip pat svarbu įvertinti sėkmingos prekių ženklų registracijos šansus (pvz., kuriose valstybėse prekių ženklas gali pažeisti anksčiau įregistruoto toje valstybėje kitam asmeniui priklausančio tapataus arba panašaus prekių ženklų tokioms pat arba panašioms prekėms arba paslaugoms, kaip ir tas, kurį siekiama įregistruoti, teises). Ir žinoma – įvertinti, kas labiau apsimoka finansiškai. Kuomet prekių ženklų apsauga yra reikalinga keliose arba daugelyje valstybių (maždaug jeigu apsauga reikalinga septyniose ir daugiau valstybių) – finansiškai pigiau naudotis tarptautine prekių ženklų arba Europos Bendrijos prekių ženklų registracijos sistema, arba – kaip minėta – šias abi registracijų sistemas derinti, ypač kuomet apsaugos reikia didesnėje dalyje valstybių, esančių Europos Bendrijos narėmis, bet to apsauga reikalinga ir valstybėse, kurios nėra Europos Bendrijos narėmis, bet yra Madrido sutarties protokolo narėmis.

Ženklas turi galimybę pereiti iš vienos sistemos į kitą.

¹⁹ Registravimo sistemos. Prieiga per: < <http://www.brainera.lt/content/zenklai/pzregsistem.lt.html> >

Jei kilmės šalyje atšaukiama ženklo bazinė paraiška, tarptautinė registracija (pagal Madrido protokolą) gali būti pakeista į keletą nacionalinių paraiškų.

Jei atsisakoma įregistruoti Bendrijos prekės ženklą, jį galima pakeisti į keletą nacionalinių paraiškų (jei atsisakymo įregistruoti priežastis nesusijusi su šiomis šalimis), išsaugant Bendrijos prekės ženklo prioriteto datą. Jei Bendrijos prekės ženklas įregistruojamas po to, kai buvo suteikta nacionalinė registracija, tai nacionalinis ženklas gali pereiti „po Bendrijos prekės ženklo stogu“. Toks ženklas galioja Lietuvos teritorijoje išsaugodamas ankstesnio prioriteto datą (arba jo registracija jis gali būti užginčyta ir panaikinta) net ir pasibaigus nacionalinės registracijos galiojimo terminui ar laiku jos nepratęsus.

Jei iš pradžių buvo gauta nacionalinė registracija Lietuvoje, o vėliau tas pats ženklo savininkas įregistravo tapatų tarptautinį ženklą, nacionalinis ženklas gali būti pakeistas tarptautiniu.

Visais atvejais svarbu nepraleisti įstatymuose nurodytų terminų, kad galima būtų išsaugoti prioritetą.

1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (įsigaliojo 1996 m. balandžio 1 d.) sukūrė kokybiškai naują prekių ženklų teisinės apsaugos sistemą, grindžiamą „viskas arba nieko“ principu, kuris reiškia, jog prekių ženklo registracija arba be kliūčių galioja visoje Europos Bendrijos teritorijoje, arba jis nėra Europos Bendrijos prekių ženklu apskritai (tačiau tokio prekių ženklo registracija gali „suskilti“ į nacionalines registracijas tose valstybėse, kuriose galimas to ženklo registracijos galiojimas). Europos Bendrijos prekių ženklai yra registruojami Vidaus rinkos harmonizavimo tarnyboje (prekių ženklai ir dizainas) (OHIM). Šioje institucijoje (OHIM) yra sprendžiama dėl pareikšto registruoti prekių ženklo atitikimo Reglamente nustatytiems reikalavimams, keliamiems prekių ženklui. Europos Bendrijos prekių ženklo paraiška gali būti paduota arba tiesiogiai OHIM arba nacionalinei patentų žinybai.

2003 m. spalio 27 d. Tarybos reglamentas Nr. 1992/2003 iš dalies pakeitė Reglamentą Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo siekiant įteisinti Europos Bendrijos prisijungimą prie 1989 m. birželio 27 d. Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos protokolo (įsigaliojo 2004 m. spalio 1 d). Taigi, Bendrijos prekių ženklo paraiška ar registracija gali būti pagrindu tarptautinei registracijai pagal Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos protokolą. Tai taip pat reiškia, jog paduodant tarptautinę paraišką, Europos Bendrija gali būti nurodyta kaip teritorija, kurioje prašoma prekių ženklo apsaugos (vietoje to, kad vardinti visas 25 valstybes nares). Pažymėtina, kad

šiai dienai prie Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos protokolo yra prisijungusios 66 valstybės bei Europos Bendrija – taigi, viso 67 Susitariančios Šalys (tarp jų ir JAV, Australija, Kinija, Japonija, Korėja, Rusijos Federacija, Singapūras, Šveicarija, kt.). Paminėtina, jog prie pačios 1891 m. Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos, šiai dienai yra prisijungusios 56 valstybės narės, iš kurių 45 – prisijungusios taip pat ir prie Madrido sutarties protokolo. (Lietuva, kaip ir Europos Bendrija dėl tam tikrų priežasčių prisijungė ne prie šios Sutarties, bet prie Protokolo), taigi, taip vadinamąją Madrido Sąjungą (t.y. Madrido sutartis plius Madrido sutarties protokolas) sudaro 78 Susitariančiosios Šalys.

1989 m. birželio 27 d. Madrido sutarties dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos protokolas (Lietuva prisijungusi prie šio protokolo nuo 1997 m. lapkričio 15 d.) reglamentuoja tarptautinę prekių ženklų registraciją. Šį protokolą administruoja Pasaulio Intelektinės Nuosavybės Organizacija (*WIPO*). Prekių ženklo atitikimas prekių ženkliams keliamiems reikalavimams tikrinamas pagal konkrečios valstybės, kurioje prašoma prekių ženklo apsaugos, teisės aktus; ženklas galioja nacionaliniu lygiu. Tarptautinė paraiška paduodama per nacionalinę patentų žinybą vadinamosios pagrindinės paraiškos ar registracijos nacionalinėje patentų žinyboje pagrindu (tai yra tarptautinės paraiškos pagrindas).

Pareiškėjas, norintis įregistruoti ženklą tik Lietuvoje, turi paduoti Valstybiniam patentų biurui paraišką. Vienam ženkliui įregistruoti paduodama viena paraiška, kurioje gali būti prašoma įregistruoti ženklą vienai ar daugiau prekių ir (ar) klasių.

Registruojant ženklą Lietuvoje ar registruojant Bendrijos prekės ženklą, nereikia pateikti įrodymų dėl ženklo naudojimo. Jei ženklas nenaudojamas 5 metus iš eilės, jis gali būti panaikintas teisme trečiųjų asmenų iniciatyva.

Pagal nacionalinę sistemą įregistruotiems ženkliams nepertraukiamas penkerių metų nenaudojimo terminas pradedamas skaičiuoti nuo registracijos liudijimo išdavimo datos. Tarptautinių registracijų, išplėstų į Lietuvą pagal Madrido protokolą, atveju šis terminas pradedamas skaičiuoti pasibaigus ekspertizės laikotarpiui, kuris trunka 18 mėnesių nuo pranešimo apie registraciją ar išplėtimą į Lietuvą datos.

Bendrijos prekės ženklo naudojimu Europos Sąjungos teritorijoje laikomas ženklo naudojimas bet kurioje Europos Sąjungos šalyje.

Atsižvelgiant į tai, kad registracijos liudijimas išduodamas maždaug po 2 metų, padavę paraišką jūs turite bent jau septynis metus tam, kad pradėtumėte naudoti savo ženklą. Į šį terminą verta atsižvelgti, kai paduodami paraišką priimate sprendimą dėl

prekių ar paslaugų sąrašo – stenkitės nurodyti ir tas prekes ar paslaugas, kurios jus galbūt domins ateityje, kai nuspręsite išplėsti savo įmonės veiklą. Padavus paraišką, išplėsti ar papildyti sąrašą naujomis prekėmis ir paslaugomis neįmanoma. Tokiu atveju tektų paduoti naują paraišką.

Jei ženklas nenaudojamas 5 metus iš eilės, jo registracija panaikinama tik tuo atveju, jei koks nors suinteresuotas asmuo paduoda ieškinį ir laimi bylą teisme.

Lietuvos Respublikos Prekių ženklų įstatymas numato, kad registruojant prekių ženklą nacionaliniu lygiu, prekių ženklui suteikiama apsauga tik Lietuvos teritorijoje, t. y. ten, kur jis yra įregistruotas. Tačiau kartais ženklo apsaugos reikia visose Europos Bendrijai priklausančiose šalyse, t.y. Europos Sąjungai priklausančiose valstybėse bei Islandijoje, Norvegijoje, Lichtenšteine. Tokiu atveju galima paduoti paraišką Bendrijos prekių ženklui registruoti. Bendrijos ženklas –tai tas pats prekių ženklas, kurį galima registruoti ir Lietuvoje, tačiau jo privalumas yra tas, kad viena paraiška galima apsaugoti ženklą visose Europos Bendrijai priklausančiose valstybėse. Pirmosios paraiškos Bendrijos ženklui buvo paduotos 1996 m. sausio 1 d. Europos Bendrijos prekių ženklas yra vieningas ir nedalomas intelektinės nuosavybės objektas, kurio galiojimas nėra ir negali būti ribojamas nacionalinių valstybių teritorijomis.

Pripažintina, jog Europos Sąjungoje nėra vienos intelektinės nuosavybės teisės srities derinimas nėra tiek toli pažengęs kaip prekių ženklų teisės. Nuo 1996 m. balandžio 1 d. Europos Sąjungoje pradėjo veikti kokybiškai nauja ir atskira prekių ženklo teisinės apsaugos sistema –Bendrijos prekių ženklo teisinės apsaugos sistema, kuri sukūrė naują institutą –BPŽ, tapusį atskiru regioniniu, egzistuojančiu šalia nacionalinio prekių ženklo, prekių ar paslaugų žymenų apsaugos instrumentu. Lietuvos Respublikai nuo 2004 m. gegužės 1 d. tapus Europos Sąjungos nare, mūsų valstybės teritorijoje pradėjo veikti BPŽ apsaugos sistema, t. y. visų nuo šios sistemos veikimo pradžios iki šios dienos įregistruotų BPŽ apsauga pradėjo galioti ir Lietuvos Respublikos teritorijoje. BPŽ apsaugos sistemos ekonominis efektyvumas yra akivaizdus, kadangi verslo subjektai, norintys apsaugoti prekių ženklus, kuriais žymi savo prekes ar paslaugas, visoje Bendrijoje, užuot skyrę laiko ir išlaidų rūpindamiesi prekių ženklo apsauga kiekvienoje valstybėje narėje atskirai, gali gauti apsaugą visoje Bendrijoje įregistravę pagal vieną paraišką bendrą BPŽ²⁰

Atkreiptinas dėmesys, kad 1962 m. kovo 19 d. buvo priimtas Beneliukso prekių ženklų įstatymas, kuriuo remiantis buvo sukurtas bendras prekių ženklas, galiojantis Belgijoje, Nyderlanduose ir Liuksemburge, dar vadinamas Beneliukso prekių ženklu.

²⁰ *Mizaras V.* Bendrijos prekių ženklo apsaugos sistemos pagrindiniai principai.

Beneliukso prekių ženklų apsaugos sistema literatūroje vadinama „mažoji Bendrijos prekių ženklų“ sistema arba „bandomuoju Bendrijos prekių ženklų projektu“²¹.

Kalbant apie teisinę BPŽ atsiradimo prielaidas, BPŽ sistema buvo sukurta priėmus 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų. Šis reglamentas iki šiol buvo keistas keturis kartus: 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 3288/94 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų pakeitimo, 2003 m. birželio 18 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1653/2003 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų pakeitimo, 2003 m. spalio 27 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2003 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų pakeitimo, siekiant užtikrinti veiksmingą Europos Bendrijos prisijungimą prie 1989 m. birželio 27 d. Madride priimto Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo ir 2004 m. vasario 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 422/2004 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų pakeitimo.

Kaip jau buvo minėta, BPŽ registracijos teikiama apsauga galioja Europos Bendrijos teritorijoje, t. y. ženklas turi vienodą galią visoje Bendrijos teritorijoje ir jo veikimas negali būti apribojamas tam tikromis Bendrijos teritorijos dalimis. Kaip nacionalinio prekės ženklo, taip ir Bendrijos ženklo savininkas turi išimtinę teisę naudoti tokį ženklą. Todėl Bendrijos ženklo savininkas turi teisę uždrausti tapataus ar panašaus ženklo naudojimą tapačioms ar panašioms prekėms žymėti visoje EB teritorijoje. Akivaizdu ir tai, kad BPŽ „negali būti registruojamas <...> kitaip nei visos Bendrijos mastu“²².

Be nacionalinio ir regioninio (Europos Bendrijos) yra ir tarptautinis prekių ženklų apsaugos lygmuo. Tarptautinė prekių ženklų registravimo sistema vadinama „Madrido sistema“ ir susideda iš dviejų tarptautinių instrumentų –Madrido Sutarties ir Madrido Protokolo. Madrido protokolas įtvirtina tuos pačius esminius principus kaip ir Madrido Sutartis, tačiau įveda keletą svarbių naujų bruožų, kurie pašalina kai kuriuos sunkumus, dėl kurių dalis šalių nesijungia prie Madrido Sutarties. Nepaisant daugybės panašumų, Sutartis ir Protokolas yra dvi atskiros sutartys. Todėl viena valstybė gali būti prisijungusi tik prie Protokolo, o kita –tik prie Sutarties. Tačiau jei kuri nors valstybė yra jų abiejų narė, pirmenybė teikiama Protokolui.

Lietuva yra prisijungusi prie Madrido Protokolo. Pagal Protokolo 3bis str., tarptautinės registracijos suteikiama apsauga galios tose šalyse narėse, kuriose apsaugos prašė paraišką paduodantis asmuo arba tarptautinės registracijos savininkas.

²¹ *Ibid.*

²² Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 1993 m. gruodžio 20 d. „dėl Bendrijos prekių ženklų“. 1 str. 2 d.

Be nacionalinės, yra tarptautinė prekės ženklų registravimo sistema, kuri atliekama savarankiškai tarptautiniame biure. Atlikus registraciją, ji automatiškai išplečiama į tas valstybes, į kurias norime kad išsiplėstų ir galiotų. Patekus paraiškai į tarptautinį biurą, užregistruojama ir pranešama valstybėms kad ženklas galioja ir yra saugomas tose valstybėse kurios buvo nurodytos. Bet jau saugoma pagal nacionalinius įstatymus. Valstybės turi teisę protestuoti, jei to nepadarys, t.y. jei nepasakys kad šiam ženklui netaikoma apsauga, tai tada galios apsauga. Apsauga galioja nuo tarptautinės registracijos pradžios.

Registruojant pagal tarptautinę sistemą prekės ženklus turi būti kokioje nors nacionalinėje valstybėje paduota registruoti paraiška arba jau įregistruota (arba bendrijos prekės ženklas įregistruotas). Taigi turi būti pagrindas arba pagrindinė paraiška, arba jau įregistruotas prekės ženklas.

Prekės ženklų tarptautinės registracijos atžvilgiu yra taikoma taip vadinama – Madrido sistema, t.y. ne viena sutartis ar įstatymas, o 1891m Madrido sutartis bei 1989 Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo. Tai dvi savarankiškos tarptautinės sutartys ir abi veikia Madrido sistemoje. Ženklo registraciją atlikti galima vieno ar kitos pagrindu, bet ne abiejų. Kurios pagrindu – priklauso kokia sutartimi yra prisiėmusi įsipareigojimus valstybė, kurios subjektas paduoda tarptautinę paraišką. Jei subjektas A turintis įmonę Lietuvoje (ji prisijungus tik prie protokolo), tokiu atveju registracija atliekama tik pagal protokolą. Jei tarkim Prancūzijoje – visos procedūros atliekamos remiantis pirmąja sutartimi. Yra valstybių, kurios yra pasirašiusios ir sutartį ir protokolą – tokiu atveju taikytina protokolo taisyklė, bet jei tos valstybės į kurias prašoma išplėsti yra ir protokolo ir sutarties, tai galima registruoti ir sutarties pagrindu.

Kyla klausimas, kodėl Madrido sistemoje yra dvi sutartys? Madrido sutartis kai kurių valstybių buvo vertinama nepalankiai ir prie jos niekada neprisijungė, (pvz. JAV, Prancūzija, Vokietija, Didžioji Britanija). Kai Europos bendrija praėjo kurti iniciatyvas bendrijos prekių ženklui sukurti, JAV pradėjo nesaugiai jaustis ir atsirado bandymai kurti alternatyvą bendrijos prekės ženklo projektui, taip atsirado Madrido sutarties protokolas kaip atskira sutartis ištaisanti ankstesnes klaidas. Šis protokolas atsirado anksčiau už bendrijos prekės ženklo sistemą, bet pradėjo veikti kartu su ja.

Madrido sutartis turi tam tikrų trūkumų, nes registruojant prekės ženklą nepakanka paraiškos, turi būti atlikta ir registracija, tuo tarpu pagal protokolą registruojant ženklą turi būti įregistruotas ženklas arba paduota paraiška. Pagal protokolą gali būti pateikta paraiška nacionaliniam arba bendrijos prekės ženklo registracijai, o pagal sutartį, jokia

tarpvvyriausybėnė organizacija negali bŭti sutarties nare, todėl jei subjektas turi bendrijos prekės ženklą, tai jei valstybėnė sutarties narėn, reikėn papildomai nacionalinėn registracijos kad atlikti tarptautinėn registraciją.

Pagrindiniai nacionalinėn, tarptautinėn ir Europos Bendrijos ženklŭ registravimo sistemŭ skirtumai susijė su pačia registravimo procedŭra, apsaugos galiojimo teritorija, ginčŭ nagrinėjimo procedŭra ir vieta. Magistro darbo tyrimo pagrindinis tikslas yra vertinti, lyginti minėtŭ registravimo sistemŭ registracijos tarpusavio santykį (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Pagrindiniai nacionalinėn, tarptautinėn ir Europos Bendrijos ženklŭ registravimo sistemŭ skirtumai²³

	Nacionalinė	CTM	Tarptautinė
Išimtinių teisiŭ galiojimo teritorija	Vienoje šalyje	Visose Europos Sąjungos valstybėse narėse	Šalyse Madrido protokolo narėse, kurios yra nurodomos paraiškoje arba į kurias vėliau išplečiamos teisės (teritorinis išplėtimas). Valstybinės rinkliavos dydis šiuo atveju priklauso nuo pasirinktŭ šaliŭ skaičiaus.
Kompetentingos registravimo institucijos	Nacionalinis biuras. Lietuvoje – Valstybinis patentŭ biuras.	Europos Bendrijos biuras (OHIM) Alikantėje, Ispanija	Tarptautinis biuras (WIPO) Ženevoje; paraiška paduodama per tos šalies nacionalinį biurą, kurioje buvo paduota bazinė paraiška.
Kur atliekama ekspertizė	Šalies nacionaliniame biure pagal tos šalies įstatymus	OHIM, pagal Europos Bendrijos įstatymus	Kiekvienoje pasirinktoje šalyje atskirai pagal tos šalies nacionalinius įstatymus.

²³ Registravimo sistemos. Lentelė. Prieiga per:
<<http://www.brainera.lt/content/zenklai/pzregsistem/lentele.lt.html>>

Ankstesnės išimtinės teisės	Vienoje šalyje	Ankstesnis CTM ir ankstesnės išimtinės teisės bent vienoje ES valstybėje narėje. Jeigu bent vienoje ES šalyje išskyla neįveikiama kliūtis ženklo registracijai, CTM neregistruojamas.	Kiekvienoje nurodytoje šalyje atskirai. Atsisakymas suteikti ženklui apsaugą kurioje nors iš šalių neįtakoja registracijos galiojimo ir apsaugos suteikimo likusiose šalyse.
Reikalavimai dėl ženklo naudojimo	Pagal konkrečios šalies įstatymus	5 metų laikotarpyje bet kurioje Europos Sąjungos valstybėje narėje	Pagal kiekvienos nurodytos šalies įstatymus atskirai.
Pakeitimų ir teisių perdavimo įregistravimas	Šalies nacionaliniame biure	OHIM	Tarptautiniame biure
Protestų nagrinėjimas	Šalyje	OHIM	Šalyje, kurioje paduotas protestas, pagal tos šalies nacionalinius įstatymus.

2.2. Kompetentingos registravimo institucijos

Nacionalinius prekės ženklus, pagal kuriuos išimtinės teisės galioja tik vienoje šalyje, registruoja nacionaliniai biurai. Lietuvoje ši kompetencija suteikta Valstybiniam patentų biurui. Valstybiniame patentų biure yra atliekama ir prekės ženklo ekspertizė. Jų apsauga rūpinasi įvairios valstybinės institucijos (žr. 5 priedą).

Bendrijos prekės ženklai registruojami Europos Bendrijos biure (OHIM) Alikantėje (Ispanija). Šie ženklai suteikia išimtinės teisės Visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Europos Bendrijos biure pagal Europos Bendrijos įstatymus yra atliekama prekės ženklo ekspertizė (žr. 1 priedą).

Tarptautinis prekės ženklas suteikia išimtinės teisės šalyse, kurios yra Madrido protokolo narės, jos yra nurodomos paraiškoje arba į jas vėliau išplečiamos teisės (teritorinis išplėtimas). Tokius ženklus registruoja Tarptautinis biuras (WIPO) Ženevoje,

paraišką paduodant per tos šalies nacionalinį biurą, kurioje buvo paduota bazinė paraiška. Prekės ženklo ekspertizė, šiuo atveju, atliekama kiekvienoje pasirinktoje šalyje atskirai pagal tos šalies nacionalinius įstatymus.

2.3 Bendrijos prekių ženklų registravimo sistema

Bendrijos prekių ženklas – tai žymuo, kurio paskirtis identifikuoti ir atskirti prekes arba paslaugas, įregistruotas pagal nustatytas sąlygas Harmonizavimo tarnyboje ir galiojantis visoje Europos bendrijoje. Pagrindinės teisinės nuostatos dėl Bendrijos prekių ženklo yra trijuose Bendrijos teisės

aktuose:

- 1993-12-20 Tarybos reglamente (Council Regulation) Nr. 40/94, kuris paprastai vadinamas „Pagrindiniu reglamentu“ arba „CTMR“;
- 1995-12-13 Komisijos reglamente (Commission Regulation) Nr. 2868/95, įgyvendinančiame Reglamentą 40/94;
- 1995-12-13 Komisijos reglamente (Commission Regulation) Nr. 2869/95 dėl mokesčių, kurie mokami Harmonizavimo tarnybai.

Be šių trijų reglamentų, 1996-02-05 Komisija priėmė Reglamentą Nr. 216/96, nustatantį Apeliacijų komisijos procedūros taisykles, o Harmonizavimo tarnyba taip pat priėmė įvairias taisykles dėl procesinių veiksmų

Bendrijos prekių ženklų apsaugos sistema įsigaliojo 1996 m. balandžio 1 d. Europos Sąjunga nuo jos įkūrimo 1957 metais vis plėtėsi, 2004 m. gegužės 1 d. plėtėsi jau penktą kartą. Prisijungimo sutartį 2003 m. balandžio 16 d. pasirašė 10 šalių kandidačių (Čekijos Respublika, Estija, Kipras, Latvija, Lietuva, Vengrija, Malta, Lenkija, Slovėnija ir Slovakija).

1993 m. sausio 1 d. prasidėjus laisvam prekių, asmenų bei kapitalo judėjimui Europos bendrijoje skatino vis didesni firmų skaičių formuoti prekių ženklų politiką visos Europos mastu. Įmonės, iki to laiko apsiribojusios tik nacionaline rinka, įsitikino Europos rinkos privalumais.

Kol nebuvo įvesta Bendrijos prekių ženklo sistema įmonės galėjo apsaugoti savo prekių ženklus visoje Europoje dviem keliais: nacionaliniu ir tarptautiniu. Registravimas nacionaliniu lygiu reiškia tapačių ženklų registravimą kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, o registravimas tarptautiniu keliu leidžia apsaugoti prekių ženklus, kurie kiekvienoje iš nurodytųjų Madrido sutarties arba protokolo valstybių narių galioja taip pat kaip ir nacionalinės registracijos.

Teisės į Bendrijos prekių ženklą įgyjamos padavus paraišką Harmonizacijos tarnybai tiesiogiai arba anksčiau paduotos nacionalinei tarnybai paraiškos pagrindu. Tokia procedūra nereiškia ankstesnės nacionalinės arba tarptautinės apsaugos panaikinimo, o tik tokią apsaugą daro efektyvesne ir geriau valdoma.

Bendrijos prekių ženklo registravimo procedūra yra tiek alternatyvi, tiek ir papildanti nacionalinę ir tarptautinę procedūras. Visos trys šios prekių ženklų sistemos suteikia apsaugos lygį, tenkinantį specifinius verslo poreikius. Tačiau nacionalinis prekių ženklas suteikia apsaugą, kuri apsiriboja vienos šalies rinka. Bendrijos prekių ženklas įgalina gauti apsaugą visoje Europos Sąjungos rinkoje, o tarptautinis prekių ženklas atitinka tam tikrus poreikius tų, kurie nori įgyti apsaugą taip pat ir šalyse už Europos bendrijos ribų. Visos trys šios prekių ženklų sistemos nepaneigia viena kitos, jos tarpusavyje rišasi ir šie ryšiai įmonėms leidžia plėtoti prekių ženklų apsaugos sistemą pagal poreikius. Šis ryšys sukurtas su Madrido sistema Europos Bendrijai prisijungus prie Madrido protokolo.

Skirtumai tarp nacionalinių prekių ženklų teisės ir Bendrijos prekių ženklo teisės iškyla ne tiek bendrosios materialinės teisės srityje, kiek atsiranda dėl Bendrijos ženklo esmės, kaip viršnacionalinės teisės, kurios veikimas apibūdinamas šių dviejų apsaugos sistemų autonomijos (ženklai saugomi remiantis Europos Sąjungos įstatymais), vieningumo (Bendrijos ženklo statusas turi būti nekintamas visoje Europos Sąjungos teritorijoje) ir koegzistavimo (t.y. koegzistavimas su ženklais, įregistruotais pagal nacionalinę valstybių – Europos Sąjungos narių teisę) principais.

Norint geriau suvokti autonomijos principą, reikia žinoti kuriuos klausimus Bendrijos ženklo Reglamentas reguliuoja, kurių nereguliuoja ir perleidžia nacionalinei teisei. Taigi, Bendrijos ženklo Reglamentas reguliuoja visus klausimus, susijusius su teisių į ženklą atsiradimu, jų turiniu, apimtimi ir anuliavimu. Ženklo autonomijos laipsnį teisingiau būtų galima pavadinti ribota autonomija. Reglamente baudžiamosios sankcijos praktiškai nenumatytos, tačiau pažeidus teises į Bendrijos ženklą galima nutraukti pažeidėjo neteisėtą veiklą. Neišspręsti ir kai kurie kiti klausimai, būtent, dėl teisių į nacionalinius ženklus praradimo esant atitinkamam Bendrijos ženklui su vėlesne registracijos data, taip pat nenumatytas pareikštų pretenzijų sprendimo būdas pasibaigus senaties terminui. Tokiais atvejais Reglamentas nukreipia į nacionalinės ir privačios tarptautinės teisės normas. Absoliučios autonomijos principas numatytas ir Direktyvoje (EC) Nr. 2081/92 dėl geografinių ir kilmės vietų pavadinimų, naudojamų ženklinant maisto produktus ir žemės ūkio produkciją, apsaugos. Geografiniai pavadinimai, įregistruoti pagal šią Direktyvą, saugomi išimtinai pagal jos nuostatas. Tokiu atveju, bet

kokia nacionalinė arba tarptautinė apsauga yra negalima. Šis trūkumas (specialaus reguliavimo nebuvimas Reglamente teisių pažeidimo atveju) turėtų būti kompensuojamas pačių valstybių dalyvių iniciatyva, tuo labiau, kad toks įpareigojimas išplaukia iš TRIPS sutarties (6 str.).

Bendrijos ženklo vieningumo principo taikymas reiškia, kad toks ženklas vienodai galioja visų Europos Sąjungos valstybių teritorijoje (Reglamento 1 str. 2 dalis). Šis principas taikomas taip pat Bendrijos ženklo registracijos ir anuliavimo procedūrose, išimtyš šio principo taikymui nenumatytos. Jeigu registruojant Bendrijos ženklą jam bus priešpastatytas ženklas su ankstesniu prioritetu, įregistruotas vienoje iš Europos Sąjungos valstybių, tuomet Bendrijos ženklo įregistruoti nebus galima. Norint išspręsti šią problemą, reikėtų pakeisti paraišką Bendrijos ženkliui į paraišką nacionaliniam ženkliui (Reglamento 108 str.). Tačiau tokia procedūra galima tik tose valstybėse, kuriose priešpastatytas ženklas negalioja.

Koegzistavimo principas reiškia dviejų ženklų apsaugos sistemų – nacionalinės ir Bendrijos ženklo egzistavimo vienu metu pripažinimą, kur abi šios sistemos papildo viena kitą. Europos Sąjungos viduje bet kuris ženklas gali priklausyti tam pačiam asmeniui kaip nacionalinis ženklas, taip ir Bendrijos ženklas. Toks dviejų prekių ženklų apsaugos sistemų koegzistavimas užtikrina vienodą nacionalinių teisių į ženklą padėtį su Bendrijos ženklo teisėmis, t.y. nacionalinės teisės į ženklą yra tokio paties išimtinio pobūdžio, kaip ir teisės į Bendrijos ženklą.

Bendrijos prekių ženklo sistemos santykį su nacionalinio prekių ženklo sistema galima nusakyti keliais aspektais. Visų pirma reikia pabrėžti, jog šios dvi sistemos egzistuoja viena šalia kitos ir viena kitai netrukdo. Registruojant bendrijos ar nacionalinį prekės ženklą (jei registruoja tas pats subjektas ir tom pačioms prekėms žymėti) naudojamasi prioritetu, čia yra svarbi 6 mėnesių prioriteto taisyklė. Kai Lietuva tapo Europos Sąjungos nare, jos teritorijoje automatiškai įsigaliojo bendrijos prekių ženklai. Tam, kad nebūtų nuskriausti nacionaliniai subjektai, stojimo sutartyje buvo aptarta, kad jei iki įstojimo buvę prekių ženklai konfliktuos su bendrijos prekių ženklais arba bus absoliutūs negaliojimo pagrindai, tai suteikiama galimybė uždrausti tokio bendrijos prekių ženklo naudojimą toje teritorijoje, bet pripažinti negaliojančiu – negalima. Kita galimybė naujų valstybių narių subjektams – jei paraiška paduota ne vėliau kaip 6 mėnesiai iki įstojimo, tai galima buvo reikšti prieštaravimus.

Kuo gi pranašesnė Bendrijos prekių ženklų sistema prieš kitų ženklų registravimo sistemas? Pirmiausia, Bendrijos prekių ženklas jo savininkui suteikia vienodas teises,

taikomas visose Europos Sąjungos valstybėse narėse, remiantis vieninga procedūra, kuri paprastina prekių ženklų naudojimą Europos lygyje. Bendrijos prekės ženklas atlieka tris pagrindines prekių ženklo funkcijas Europos lygyje:

- nustato prekių ir paslaugų kilmės tapatybę;
- garantuoja pastovią jų kokybę dėl kompanijos įsipareigojimų vartotojui;
- yra komunikacijos forma – informavimo ir reklamos pagrindas.

Bendrijos prekių ženklo pasirinkimas neįpareigoja atsisakyti nacionalinių prekių ženklų. Įmonė gali palaikyti jų galiojimą neribotai.

Dar vienas iš Bendrijos prekių ženklo privalumas yra tai, kad naudojimas nors vienoje Europos Sąjungos šalyje prilyginamas naudojimui visoje Bendrijoje, tuo išvengiant teisių panaikinimo visose valstybėse narėse. Tai atitinka kompanijų poreikius, net jeigu jų rinkodaros politika neapima visų Europos Sąjungos šalių.

Be to, Bendrijos prekių ženklas apima rinką, turinčią virš 350 milijonų vartotojų, kurie naudojami vienais iš aukščiausių gyvenimo standartų. Toks ženklas yra ideali priemonė įveikiant šios rinkos sunkumus, jis gali būti naudojamas kaip gamintojo ženklas, prekybos kompanijos ženklas jos prekėms arba paslaugų ženklas, taip pat jis gali būti kolektyviniu prekių ženklu, jeigu yra tinkamai patvirtinti kolektyvinio ženklo naudojimo nuostatai, kurie garantuoja prekių ir paslaugų kilmę, rūšį ir kokybę.

2.4. Nacionalinė prekių ženklų registravimo sistema

Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinių įstatymų harmonizavimu siekiama palengvinti laisvą prekių judėjimą, tai yra būtina sąlyga siekiant sukurti vieningą Bendrijos rinką. Anksčiau tam trukdė skirtumai tarp Sutarties dėl Europos Sąjungos sukūrimo 36 str. ir teritorinio principo, kuris buvo numatytas atskirų valstybių nacionalinėje teisėje.

Nacionalinį prekių ženklą ar jų grupę galima įregistruoti kaip Bendrijos prekių ženklus nepriklausomai nuo jų amžiaus. Tokiu būdu įmonė įsigyja puikią priemonę Europos vidinės rinkos iššūkiams priimti.

Taip pat reikėtų pabrėžti, jog Bendrijos prekių ženklai paprastai yra daugiau pažeidžiami negu nacionaliniai prekių ženklai, nes pagrindas neregistruoti ar registracijos anaikinimas, taikomas tik vienoje šalyje narėje, bus pritaikytas ir šalių visumai. Dėl šios priežasties pasirinkus tarptautinę registraciją ją geriau grįsti nacionaline registracija arba paraiška (tose šalyse, kurios yra Madrido protokolo dalyvės).

Tais atvejais, kai tiesioginė Bendrijos prekių ženklo paraiška atmetama, belieka vienintelis pasirinkimas - pakeisti į nacionalines paraiškas, paskiriant vietinius atstovus ir imantis įprastos paraiškos procedūros kiekvienoje šalyje.

2.5. Tarptautinių prekių ženklų registravimo sistema

Europos Bendrijos prisijungimas prie Madrido protokolo duoda dvejopą poveikį. Pirma, Bendrijos prekių ženklo savininkai gali grįsti tarptautinę registraciją šiuo ženklu, jeigu jie Europos Sąjungoje turi buveinę arba realiai veikiančią pramonės/komercinę įmonę. Antra, paraiškoje tarptautinei registracijai Europos Bendrija gali būti nurodyta kaip tokia. Taigi galima gauti Bendrijos prekių ženklą tarptautinės registracijos keliu.

Vienas iš tarptautinės registracijos privalumų yra lėšų taupymas. Jis pasireiškia tuom, kad registruojant prekių ženklą tarptautinės registracijos keliu nereikia naudotis vietinių atstovų paslaugomis, jeigu paraiška neužprotestuojama. Be to yra sutaupomi 200 eurų dėl OHIM mokesčių. Paraiškai iki trijų klasių nurodymo mokestis būtų 1875 eurų, kai tuo tarpu tiesioginių paraiškų atveju paraiškos mokesčio 975 eurų ir registracijos mokesčio 1100 eurų suma būtų 2075 eurų. Paduodant tiesioginę paraišką, išlaidos yra suskaidomos, nurodymo mokestis privalo būti pilnai sumokėtas iš karto. Atsisakymo suteikti apsaugą atveju, nurodymo mokestis iš dalies bus grąžinamas, labiausiai tikėtina, kad suma tiksliai atitiks registracijos mokestį tiesioginės paraiškos atveju (detalės dar turi būti nustatytos).

Tarptautinė registracija yra patraukli ir tuo, kad pvz. nepavykus Bendrijos ženklo įregistruoti Vidaus rinkos harmonizavimo tarnyboje (OHIM), išlieka „grįžimo atgal“ galimybė, kitaip tai yra vadinama „susiejimu“. Šiuo atveju, pareiškėjas gali pakeisti ne tik Bendrijos ženklo nurodymą (kaip tai leidžiama įprastos Bendrijos ženklo registracijos procedūros metu) į nacionalines paraiškas, bet ir į tarptautinės registracijos nurodymus Europos Sąjungos valstybėms narėms, išlaikant pirminę padavimo datą (išskyrus Malta, kuri yra vienintelė iš esamų ir būsimų Europos Sąjungos valstybių narių nėra Madrido sistemos dalis). Tokiu būdu, pareiškėjas galės užtikrinti apsaugą Europos Sąjungos valstybėse narėse (vėl be Maltos), išsaugodamas tarptautinės registracijos administracinius privalumus.

Kaip vieną iš tarptautinės registracijos trūkumų galima laikyti jos priklausomumą nuo pagrindinės registracijos dėl prekių ir paslaugų sąrašo ir galiojimo, todėl tai būtų vienas iš argumentų nulemiančių tiesioginio Bendrijos prekių ženklo paraiškos padavimą į

OHIM. Be to pagal Madrido sutartį paraiška gali būti paduota tik prancūzų kalba, tai irgi sukelia tam tikrų nepatogumų.

Tarptautinės registracijos sistemos santykį su nacionalinės registracijos sistema nusako keli aspektai. Pirmiausia, norint atlikti tarptautinę registraciją, tam turi būti pagrindas nacionalinėje valstybėje, kuri yra protokolo narė. Prioriteto taisyklė taikoma laikantis Paryžiaus konvencijos taisyklių. Nacionalinė registracija gali būti pakeista į tarptautinę registraciją, jei yra išplėsta į tą valstybę ir kei tas pats subjektas nori atlikti registraciją tom pačiom prekėms.

Taip pat labai svarbi „centrinės atakos taisyklė“, nes tarptautinė paraiška atliekama nacionalinės paraiškos pagrindu, todėl natūralu, jog nuo pagrindinės nacionalinės paraiškos likimo priklauso ir tarptautinės paraiškos likimas (tačiau tik 5 metus). Kitaip tariant, pagrindinė paraiška, kuri buvo pagrindas tarptautinei paraiškai pasibaigia ar nebegalioja per 5 metus nuo tarptautinės registracijos, tai tokie juridiniai faktai paveikia ir tarptautinę registraciją, t.y. jos nebelieka. Tačiau jei tokie faktai įvyksta po 5 metų – įtakos tarptautinei registracijai nebeturi. Vis dėlto net ir įvykus minėtiems faktams išeitis yra. Tokiu atveju pareiškėjui suteikiama galimybė transformuoti tarptautinę registraciją į tas valstybes, į kurias buvo išplėsta apsauga, paduoti nacionalines paraiškas ir įgyti apsaugą naudojantis prioritetu pagal tarptautinės registracijos datą. Registracijos transformavimas turi būti atliekamas per tris mėnesius nuo tarptautinės registracijos anuliovimo, taip pat turi sutapti prekių ir paslaugų rūšys. Ši taisyklė galioja ir tada, kai tik tam tikrų prekių atžvilgiu prekės ženklas netenka galios. Šiuo atveju svarbiausia yra tarptautinės registracijos data.

2.6. Bendrijos, nacionalinio bei tarptautinio prekių ženklo registravimo procedūrų santykis

Lietuvoje paraiškos padavimu prasideda prekių ženklo registracijos procesas, ja asmuo išreiškia savo norą įregistruoti prekės ženklą. Paraišką sudaro 2 būtini dokumentai, o esant tam tikrom aplinkybėm ir daugiau (žr. 2 priedą). Paraiškos padavimo data laikoma ta diena, kai Valstybinis patentų biuras gauna visus paraišką sudarančius dokumentus.

Nacionaliniu lygiu paduoti paraišką prekės ženklui registruoti turi teisę šie subjektai:

- 1) fizinis ar juridinis asmuo;

2) keletas fizinių ar keletas juridinių asmenų arba fiziniai ir juridiniai asmenys kartu, kurie, įregistravus ženklą, pripažįstami ženklo bendrasavininkiais;

3) asmenų sąjunga (asociacija, susivienijimas, konsorciumas ir pan.), norintys įregistruoti kolektyvinį ženklą.²⁴

Fizinis, juridinis asmuo ar keletas jų bei asmenų sąjunga gali paraišką paduoti ne tik patys, bet ir per atstovus, įskaitant patentinį patikėtinį. Patentinių patikėtinių teisinį statusą reglamentuoja nuostatai, kuriuos Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 1992 m. gegužės 20 d.

Jei yra keli pareiškėjai ir nors vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės fizinis ar juridinis asmuo, paraišką galima paduoti ir ne per patentinį patikėtinį.²⁵

Pareiškėjas įgyja pirmumo teisę į ženklą nuo pat paraiškos padavimo pirmos dienos, prireikus atsižvelgiama į prašomą suteikti ar suteiktą prioritetą. Nuo šios dienos iki ženklo registracijos liudijimo išdavimo datos ženkliui suteikiama laikina teisinė apsauga, kuri suteikia teisę reikšti pretenzijas kitam asmeniui įspėjant dėl teisių galimo pažeidimo.²⁶ Ši laikina teisinė apsauga yra svarbi tuo, kad daugelis nežino, jog nebūtina laukti registracijos pabaigos, kad būtų galima reikšti pretenzijas. Tačiau reikėtų pažymėti, jog tuo atveju, jei prekių ženklas nebus įregistruotas, tai asmeniui pareiškusiam ieškinių reiks apmokėti visas išlaidas, kurias turėjo asmuo, kuriam buvo uždrausta naudoti ženklą.

Paraišką Bendrijos prekių ženklo registravimui gali pateikti ir Bendrijos prekių ženklų savininkais gali būti visi fiziniai ir juridiniai asmenys, tarp jų ir pagal viešosios teisės reikalavimus įsteigtos institucijos (žr. 3 priedą)²⁷. Šiuo atveju skirtumas tarp tarp registracijos nacionaliniu lygiu yra tas, kad tokiam veiksmui atlikti Reglamentas nenustato privalomo atstovavimo, t.y. visi subjektai gali paraišką Bendrijos prekių ženklo registracijai pateikti patys, neatsižvelgiant į tai, ar jie Bendrijoje turi savo gyvenamąją arba pagrindinio verslo vietą, arba tikrai ir veiksmingai įsisteigę ūkine ar komercine prasme.

Subjektai, kurie Bendrijoje neturi savo gyvenamosios ar pagrindinio verslo vietos arba nėra tikrai ir veiksmingai įsisteigę ūkine ar komercine prasme, privalo būti atstovaujami Tarnyboje, norėdami atlikti kitus Reglamente numatytus veiksmus (pvz. pareikšti protestą). Reglamento 89 str. 1, 2 d. nustato, jog tokiais atstovais gali būti:

²⁴ LR Prekių ženklų įstatymas. 11 str.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ LR Prekių ženklų įstatymas. 11 str., 12 str.

²⁷ Europos Komisijos reglamentas Nr. 2868/95/EB dėl Tarybos reglamento Nr. 40/94/EB dėl bendrijos prekių ženklo įgyvendinimo. 5 str.

a) praktikuojantys teisininkai, kurių kvalifikacija pripažįstama vienoje iš valstybių narių ir kurie turi savo verslo vietą Bendrijoje, – tiek, kiek jie turi teisę būti atstovais prekių ženklų klausimais tokioje valstybėje; arba

b) profesionalūs atstovai, kurių vardai yra tuo tikslu Tarnybos sudarytuose sąrašuose.

Profesionaliais atstovais gali būti kiekvienas į sąrašą įtrauktas fizinis asmuo, tačiau jam yra keliami tam tikri reikalavimai: jis privalo būti vienos iš valstybių narių pilietis; jo verslo vieta ar darbo vieta privalo būti Bendrijoje; jis privalo turėti teisę atstovauti fiziniams arba juridiniams asmenims prekių ženklų klausimais tos valstybės narės centrinėje pramoninės nuosavybės žinyboje, kurioje jis turi savo verslo ar darbo vietą. Jeigu toje valstybėje šios teisės suteikimui nėra būtina turėti specialią profesinę kvalifikaciją, asmenys, pareiškusieji norą būti įtraukti į sąrašą asmenų, galinčių atlikti su prekių ženklais susijusius veiksmus tokios valstybės centrinėje pramoninės nuosavybės žinyboje, privalo būti tuo nuolat vertęsi ne mažiau kaip penkerius metus. Tačiau tiems asmenims, kurių profesinis pasirengimas atstovauti fiziniams arba juridiniams asmenims prekių ženklų klausimais vienos iš valstybių narių centrinėje pramoninės nuosavybės žinyboje yra oficialiai pripažįstamas pagal tokios valstybės taisyklės, reikalavimas būti dirbusiam pagal profesiją netaikomas.

Paraiška, skirtingai nei nacionalinė, yra paduodama viena iš oficialių EB kalbų, tačiau pareiškėjas privalo nurodyti, kokia iš penkių Tarnybos kalbų (anglų, prancūzų, vokiečių, italų ir ispanų) turėtų būti įforminami visi registracijos procedūros veiksmai ar nagrinėjami protestai. Už paraiškos BPŽ padavimą imamas paraiškos padavimo mokestis ir prireikus mokestis už vieną ar daugiau prekių arba paslaugų klasių. Tačiau būtent dėl to, kad Bendrijos ženklas yra saugomas vienos paraiškos pagrindu, tai, be abejo, yra naudinga ir finansiškai nes paraiška Bendrijos ženklui kainuoja pigiau nei registruojant prekių ženklą kiekvienoje valstybėje narėje atskirai.

Pagal Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo (toliau Protokolas) įgyvendinimo tvarkos TZR/01/97 taisyklės, VPB, gavusi prašymą paduoti tarptautinę paraišką (žr. 4 priedą), gali ją atmesti tokiu atveju, jei pareiškėjas neturi teisės paduoti paraišką pagal Protokolo 2 str. (1)(i) papunkčio reikalavimus. Taigi, asmuo, norėdamas įgyti savo ženklui apsaugą tarptautinės registracijos būdu, turi būti Lietuvos pilietis arba turėti nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvoje, arba turėti nefiktyvią veikiančią pramonės ar prekybos įmonę. Be to, Protokolas numato galimybę paduoti paraišką ir tokiu atveju, jei asmuo yra pilietis arba turi nuolatinę gyvenamąją vietą, arba turi nefiktyvią

veikiančią pramonės ar prekybos įmonę valstybėje, priklausančią t. t. organizacijai, kuri taip pat būtų prisijungusi prie Protokolo. Tokia organizacija galėtų būti Europos Bendrija, todėl galėtume teigti, kad tarptautinę registraciją galima gauti ne tik nacionalinės paraiškos ar registracijos pagrindu, bet taip pat ir Bendrijos paraiškos ar registracijos pagrindu. Todėl mes manome, kad paduodant tarptautinę paraišką prekių ženklui registruoti teisinės prielaidos yra ne tik nacionalinė paraiška arba registracija, bet ir Bendrijos prekių ženklo paraiška arba registracija. Paduodant paraišką atstovavimo būtinumas nėra numatytas tarptautinių teisės aktų, tačiau kiekviena valstybė turi galimybę tai sureguliuoti pati. Todėl Lietuva numatė, kad tarptautinių registracijų, išplėstų į Lietuvos Respubliką, savininkai visus klausimus, susijusius su ženklų registracija, sprendžia tik per Lietuvos Respublikos patentinius patikėtinius.

Pirmiausia asmuo turi VPB pateikti prašymą paduoti tarptautinę paraišką, o kartu su juo turi būti pridedama tarptautinė paraiška (3 egz.), ženklo vaizdo kopija, fotokopija arba etiketė (4 egz.), įgaliojimas atstovui arba patentiniam patikėtiniui (jeigu reikia) (1 egz.), pareiškimas dėl ketinimo naudoti ženklą (jeigu reikia) (2 egz.). VPB, gavusi tokį prašymą, patikrina:

- ar pareiškėjas turi teisę paduoti paraišką pagal protokolą;
- ar dokumentai atitinka tarptautinio biuro reikalavimus ir ar tarptautinėje paraiškoje pateikti duomenys atitinka pagrindinės paraiškos ar pagrindinės registracijos duomenis prašymo padavimo dienai;
- ar tarptautinėje paraiškoje pateikti duomenys atitinka pagrindinės paraiškos ar pagrindinės registracijos duomenis;
- ar pasirinkta susitariančioji šalis yra Protokolo nare. Vadinasi, jei paraišką norimą paduoti tik prie Sutarties prisijungusios šalies atžvilgiu, tokio prašymo VPB netenkina. Dėl šios priežasties paduodant paraišką prekių ženklo registracijai svarbu žinoti, kas – Sutartis ar Protokolas reglamentuoja tarptautinių paraiškų padavimą tam tikroje valstybėje. Bendradarbiauti šiuo klausimu gali šalys, prisijungusios prie sutarties tik tarpusavyje, ir šalys, prisijungusios prie Protokolo taip pat tarpusavyje, o taip pat ir su tom šalim, kurios prisijungusios prie abiejų.

Padavus paraišką, jai suteikiamas paraiškos numeris ir padavimo data. Ši data yra labai svarbi. Iki prekių ženklo įregistravimo ir registracijos liudijimo išdavimo praeis apie du metai. Tačiau jau nuo paraiškos padavimo datos ženklas turės laikinąją apsaugą ir galės tapti potencialia kliūtimi visiems vėlesniems pareiškėjams, kurie norės įregistruoti tapačius ar panašius ženklus. Be to, jei per 6 mėnesius nuo paraiškos padavimo datos jūs

nuspręsite įregistruoti savo ženklą kitose šalyse ir paduosite paraišką, tai turėsite galimybę išsaugoti savo teisių prioritetą (teisių atsiradimo datą) tose šalyse ir jis bus skaičiuojamas nuo jūsų pirminės paraiškos padavimo datos Lietuvoje. Tai vadinama „konvenciniu prioritetu“.²⁸

Prašymas įregistruoti prekės ženklą Tarptautiniame biure gali būti paremtas arba pagrindine paraiška, arba pagrindine registracija. Vadinasi, prie Protokolo prisijungusios šalys turi galimybę suteikti teisę asmenims pateikti paraišką tarptautinei registracijai nuo jos padavimo nacionalinei registracijai – nebereikia laukti įregistravimo kilmės šalies tarnyboje, ko negali valstybės, pasirašiusios tik Sutartį, nes tokiu atveju tarptautiniam ženklui registruoti reikalinga to paties ženklo registracija kilmės šalyje, o nuo paraiškos padavimo iki registracijos dažniausiai trunka apie 1 metus laiko - taip sutaupoma laiko. Tačiau pirmuosius penkerius metus tarptautinė registracija yra priklausoma nuo paraiškos arba registracijos kilmės šalyje - jei kilmės šalies registracija panaikinama, išbraukiama ir tarptautinė. Šiuo pagrindu yra susiformavusi praktika, vadinama „centrine ataka“, t.y. suinteresuoti asmenys dėl jų teisių pažeidimo gali protestuoti kilmės šalies registraciją ir siekti ją panaikinti. Jei registracija panaikinama, išbraukiama iš registro tarptautinė registracija ir nereikia jos ginčyti kitose šalyse. Šia procedūra dažnai naudojamosi, taip sutaupant bereikalingų lėšų ir laiko. (šią galimybę suteikia Protokolo 5 str. įtvirtintos nuostatos). Protokolas nustato, kad duomenų tikrumą tikrina pati kilmės šalies tarnyba, todėl VPB, patvirtina, kad tarptautinėje paraiškoje pateikti duomenys atitinka patvirtinimo dienai pagrindinėje paraiškoje arba pagrindinėje registracijoje esančius duomenis. VPB išsiunčia duomenis Tarptautiniam biurui, taip pat informuoja pareiškėją apie paraiškos išsiuntimo datą, o tam tikrais atvejais, apie rastus netikslumus, dėl kurių pašalinimo turi rūpintis pats pareiškėjas. Be šių reikalavimų, Protokolas numato pareigą kilmės šalies tarnybai nurodyti pagrindinės paraiškos datą ir numerį arba, jei tarptautinė paraiška paduodama pagrindinės registracijos pagrindu, ir tos pagrindinės registracijos datą ir numerį bei paraiškos, pagal kurią atlikta registracija, datą ir numerį. Svarbi yra tarptautinės paraiškos data, kurią taip pat turi nurodyti kilmės šalies tarnyba, nes tarptautinės registracijos data laikoma tarptautinės paraiškos gavimo kilmės šalies tarnyboje data, su sąlyga, kad Tarptautinis biuras tarptautinę paraišką gauna per du mėnesius, jei ne – tai tarptautinės registracijos data bus laikoma jos gavimo Tarptautiniame biure data. Tam, kad būtų žinoma, kokie ženklai yra saugomi tarptautiniu mastu, Tarptautiniame registre įregistruoti ženklai skelbiami Tarptautinio biuro

²⁸ Paraiška. Prieiga per: < <http://www.brainera.lt/content/zenklai/pzparaiska.lt.html>>

leidžiamame biuletenyje. Tarptautinę paraišką padavęs asmuo turi nurodyti, kokių valstybių atžvilgiu jis prašo suteikti jo ženklui apsaugą. Iki Lietuvos prisijungimo prie Protokolo, buvo galima tarptautinę apsaugą gauti tik padavus atskirai kiekvienai norimai valstybei atskiras paraiškas, o dabar asmuo gali paduoti vieną paraišką ir tokiu būdu įregistruoti ženklą keliose Protokolo valstybėse narėse. Be to, netgi gavus tarptautinę registraciją nurodytų prašyme šalių atžvilgiu, galima prašyti išplėsti registraciją kitų susitariančių šalių atžvilgiu. Toks prašymas paduodamas vėlgi VPB ir viskas vyksta tokia pačia tvarka, kaip kad padavus prašymą dėl tarptautinės paraiškos arba gali būti siunčiamas tiesiogiai Tarptautiniam biurui. Tačiau, jei tarptautinė paraiška paduota tiesiogiai tarptautiniam biurui, ir išplėtimo galima prašyti tik tiesiogiai. Teritorinis išplėtimas įsigalios nuo to momento, kai tai bus įrašyta Tarptautiniame registre. Tačiau šalis, išplėtusi tarptautinės registracijos teikiamą apsaugą kitų, nei tarptautinėje registracijoje nurodytų, šalių atžvilgiu, gali pasinaudoti Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo suteikiama prioriteto teise, t.y. kad tarptautinė apsauga ženklui būtų taikoma ne nuo teritorinio išplėtimo įrašo Tarptautiniame registre dienos, bet nuo tarptautinės registracijos datos. Prioriteto teise asmenys gali pasinaudoti tik kol nepraėjo šeši mėnesiai nuo pirmos paraiškos gavimo datos.

BPŽ sistemoje taip pat egzistuoja tęstinumo (angl. *seniority*) institutas. Jo esmė ta, kad remiantis Reglamento 34 str. gali būti paduodamas prašymas pripažinti nacionalinio prekės ženklo viršenybę, t. y. ankstesnio prekių ženklo, įregistruoto valstybėje narėje, taip pat įregistruoto ir Beneliukso šalyse, arba įregistruoto pagal valstybėje narėje galiojančius tarptautinius susitarimus, savininkas, padavęs paraišką tapatų prekių ženklą įregistruoti kaip BPŽ tapačioms prekėms ar paslaugoms arba priskiriamoms prie tų prekių ar paslaugų, kurioms yra įregistruotas ankstesnis prekių ženklas, gali prašyti Bendrijos prekių ženklui pripažinti ankstesnio prekių ženklo pirmenybę toje valstybėje narėje, kurioje arba kuriai jis yra įregistruotas. Tai reiškia, kad savininkui išlieka galimybė turėti tokią pat nacionalinę ženklo registracijos apsaugą, kokią jis turėjo iki įregistruojant BPŽ netgi tuo atveju, jei nacionalinio ženklo galiojimas nebus pratęstas ar bus atsisakyta nacionalinės registracijos. Taigi įvyksta nacionalinio ženklo „padengimas“ Bendrijos ženklu, išsaugant pirmenybės teisę nacionalinei registracijai.

Kad būtų dar aiškiau, pateiksime pavyzdį. A kompanija turi įregistruotą prekės ženklą Prancūzijoje, plėsdama savo rinką ir pradėjusi teikti savo prekes ir į kitas Bendrijos valstybes, nusprendė turimą prekės ženklą apsaugoti Bendrijos mastu ir įregistruoti jį kaip BPŽ. Šiuo atveju pasirinkdama BPŽ, kompanija neprivalo panaikinti jau turimo

nacionalinio prekės ženklo –įmonė juo gali naudotis juo ir toliau. A kompanija gali kreiptis į Tarnybą ir reikalauti nacionalinio prekės ženklo viršenybės, netgi tuo atveju, jeigu nacionalinį prekės ženklą ji nuspręstų panaikinti arba jo atsisakytų, pasirinkdama BPŽ. Tada kompanija išsaugo tas pačias teises, kokias ir būtų turėjusi esant registruotam nacionaliniam prekės ženklui.

Valstybinis patentų biuras per 1 mėnesį nuo paraiškos gavimo dienos atlieka formalią paraiškos dokumentų ekspertizę: patikrina, ar pateikti ir ar tinkamai įforminti paraiškos dokumentai. Jei viskas padaryta tinkamai, VPB paraišką pripažįsta paduota ir suteikia jai padavimo datą bei numerį bei išsiunčiama pareiškėjui ar jo atstovui paraiškos priėmimo pažyma, kurioje nurodoma paraiškos padavimo data ir paraiškai suteiktas numeris. Toliau seka tai, jog yra tikrinama, ar pateikti visi reikiami dokumentai, ar jie atitinka Prekių ženklų įstatymo bei Registravimo taisyklių reikalavimus ir ar norimas įregistruoti prekės ar paslaugos ženklas, atitinka Nicos klasifikacijos reikalavimus. Jeigu nustatoma, kad pateikti ne visi dokumentai, ar jie neatitinka reikalavimų, tai pareiškėjui ar jo atstovui raštu pranešama apie tai, nurodant trūkumus ir reikalingas pastabas. Nustatomas 3 mėnesių terminas nuo pranešimo išsiuntimo dienos pataisymui, jei nepataisoma, VPB pripažįsta paraišką nepaduota ir apie tai raštu praneša pareiškėjui ar jo atstovui. Analogiškai sprendžiama problema, jei prekės ir (ar) paslaugos neatitinka Nicos klasifikacijos. Tik skirtumas tas, kad jeigu nesutinkama su nurodymais arba trūkumai neištaisomi, VPB atmeta visą paraišką arba tą jos dalį, kuri skirta toms prekėms ir (ar) paslaugoms, su kurių klasifikavimu nesutiko pareiškėjas ar jo atstovas.²⁹

Atlikus ekspertizę, ženklo pareiškėjui yra siunčiamas Tarnybos sprendimas bei tyrimų rezultatai (ataskaitos). Todėl pareiškėjas gali nuspręsti, ar verta mokėti registracijos mokesį, tuo atveju, jei kurioje nors iš šalių yra kliūtis registruoti šį ženklą.

Kliūtis bent vienoje iš šalių gali būti priežastimi atsisakyti registruoti Bendrijos ženklą. Šis principas kyla iš vieningos ženklo apsaugos visoje EB teritorijoje principo – ženklas arba galioja visoje EB teritorijoje, arba išvis negalioja. Tačiau direktyvoje dėl nacionalinių įstatymų dėl prekių ženklų harmonizavimo vidaus 89/104/EC yra numatyta išėitis, ką daryti tuo atveju, jei Bendrijos ženklo registruoti nepavyksta. Tuo atveju galima Bendrijos ženklo paraišką šalyse, kuriose nėra kliūčių ženklą registruoti, konvertuoti į nacionalines paraiškas. Kitaip tariant, yra galimybė BPŽ registraciją išskirstyti į atskiras pasirinktas šalis, pateikiant paraiškas į kiekvienos šalies pasirinktas žinybas ir išsaugant BPŽ paraiškos padavimo datą. Tai taip pat naudinga tada, kai atsiranda grėsmė dėl BPŽ

²⁹ LR Prekių ženklų įstatymas. 13 str.

registracijos galiojimo ar atšaukimo atveju. Konvertavus paraišką, ženklas registruojamas pagal atskiros šalies nacionalinę procedūrą ir ženklui suteikiama teritorinė apsauga toje šalyje.

Per 3 mėnesius nuo publikavimo dienos suinteresuoti asmenys raštu gali pareikšti protestus dėl ženklo registracijos.

Jeigu visa Bendrijos ženklo procedūra baigiama sėkmingai, ženklo savininkas gauna Bendrijos ženklo liudijimą, kuris suteikia ženklo apsaugą visoje EB teritorijoje. BPŽ registruojami dešimčiai metų nuo paraiškos padavimo dienos (Reglamento 46 str.) su galimybe pratęsti registracijos terminą dar dešimčiai metų, o tokių registracijos pratęsimų skaičius nėra ribojamas.

Teisės aktai nenumato konkrečios BPŽ registracijos trukmės, tačiau praktikoje vidutiniškai tai trunka apie 18 mėnesių.

Prekės ženklo ekspertizė atliekama siekiant nustatyti, ar ženklas atitinka LR Prekių ženklų įstatymo 6 straipsnyje numatytus absoliučius reikalavimus. Tokią ekspertizę atliekantis ekspertas tikrina, ar tas žymuo gali būti ženklu. Ženkłą gali sudaryti bet kokie žymenys, kuriuos galima pavaizduoti grafiškai. Jeigu yra priimamas sprendimas neregistruoti ženklo visoms arba daliai prekių ir (ar) paslaugų, jis ne vėliau kaip per 10 dienų nuo priėmimo išsiunčiamas pareiškėjui ar jo atstovui.

Atsiranda problema, galinti kilti išplėtus BPŽ galiojimą Lietuvoje, yra ta, kad šiuo metu ES prekių ženklų ir dizaino žinyba netikrina, ar pareikštas registruoti ženklas ką nors reiškia kitose, ne ES, kalbose. Taigi gali būti, kad egzistuoja tokie Bendrijos ženklai, kurie atitinka lietuvių bendrinės kalbos žodžius, vartojami kasdienėje veikloje, kaip, tarkim, „alus“, „batai“ ar pan. Teoriškai tokio ženklo savininkas turi visas prekių ženklo savininko teises, taip pat ir uždrausti bet kuriam asmeniui naudoti ūkinėje-komercinėje veikloje šį ženkłą (žodį). Tačiau, siekiant išvengti tokių nesusipratimų, kad, pavyzdžiui, batų gamintojas negalėtų vadinti savo produkto „batais“, nustatyta, kad toks terminas ir toliau galės būti laisvai vartojamas, o ženklo savininkas neturės teisės reikšti pretenzijų. Tačiau formaliai toks ženklas liks galioti.

Priėmus sprendimą ženkłą registruoti, ne vėliau kaip per 10 dienų nuo sprendimo priėmimo išsiunčiamas pareiškėjui ar jo atstovui sprendimas ir nurodymas sumokėti mokesť. Pristačius dokumentą, įrodantį, jog mokesťis yra sumokėtas, ženklas įrašomas į LR Prekių ženklų registrą ir apsauga jam suteikiama dešimčiai metų su galimybe pratęsti. Reikia pažymėti, jog nustatyto mokesčio sumokėjimas yra svarbus tuo, kad jei asmuo per 3 mėnesius to nepadaro, tai paraiška pripažįstama atšaukta. Pats pareiškėjas ar jo atstovas

bet kurioje stadijoje gali atšaukti savo paraišką arba sumažinti joje nurodytų prekių ir (ar) paslaugų sąrašą, tuo pačiu mažėja ir mokestis.

Lietuvoje vidutiniškai prekės ženklas įregistruojamas per 16- 18 mėn. nuo paraiškos padavimo, tačiau siekiama, kad registracijos terminas sutrumpėtų iki 12 mėnesių.

Tarptautinio ženklo registracija šioje stadijoje skiriasi nuo nacionalinio prekės ženklo įregistravimo. Kai yra atlikti visi veiksmai iki prekės ženklo įregistravimo, o pati paraiška atitinka reikalavimus, keliamus paraiškos padavimui, toliau tarptautinė ženklo registracija priklauso ne tik nuo Tarptautinio biuro, bet ir nuo kiekvienos susitariančiosios valstybės, kurios atžvilgiu tarptautinė paraiška yra paduota. Tarptautinis biuras per keturis mėnesius priima sprendimą dėl gautų dokumentų ir juos išsiunčia susitariančiosioms šalims, kurios arba per 12 mėn., arba per 18 mėn., priklausomai nuo to, kaip numatyta jų nacionaliniuose teisės aktuose, priima sprendimą. Kiekviena valstybė, atsižvelgdama į savo nacionalinę teisės sistemą, informuoja Tarptautinį biurą, jog sutinka įregistruoti paraišką arba duoda atsakymą tik tokiu atveju, jei jis yra neigiamas. Lietuva, prisijungdama prie Protokolo, padarė išlygą: „Lietuvos Respublikos Seimas, vadovaudamasis Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklo registracijos protokolo 5 straipsnio (2)(b) ir (c) punktais, pareiškia, kad pagal šį protokolą atliktoms tarptautinėms registracijoms 5 straipsnio (2)(a) punkte nurodytas vienerių metų terminas pakeičiamas 18 mėnesių terminu ir, jeigu bus atsisakyta suteikti apsaugą dėl gauto protesto prieš apsaugos suteikimą, apie tokį atsisakymą bus pranešta Tarptautiniam biurui 5 straipsnio (c)(i) ir (ii) punktuose nurodytomis sąlygomis“. Vadinasi, Lietuvos tylėjimas po 18 mėnesių reiškia sutikimą ir tik priešingu atveju ji turi informuoti Tarptautinį biurą. Taigi vidutinė tarptautinė prekių ženklo registravimo trukmė yra nuo 16 iki 22 mėnesių. Tuomet tarptautinė registracija paskelbiama Tarptautinio biuro leidžiamame biuletenyje ir suinteresuoti asmenys per tris mėnesius gali pareikšti protestą dėl tarptautinės registracijos. Kadangi tarptautinė registracija penkerius metus priklauso nuo nacionalinės, tai protesto pareiškimas nagrinėjamas nacionalinių teisės aktų pagrindu ir apie priimtą sprendimą atsisakyti suteikti apsaugą VPB informuoja Protokolo nustatyta tvarka Tarptautinį biurą. Užprotestuotos tarptautinės ženklo registracijos savininkas turi per 5 mėnesius nuo tarptautiniam biurui pranešto atsisakymo suteikti apsaugą datos, paskirti atstovą ir pateikti motyvuotą atsakymą į protestą. Tačiau jo nepateikus, Apeliacinis skyrius turi teisę nagrinėti protestą, tik laikoma, kad asmuo atsisakė jam dalyvauti, o jei iš viso nėra paskirtas atstovas, netgi Apeliacinio skyriaus sprendimas nėra siunčiamas

registracijos savininkui. Jeigu VPB nusprendžia atsisakyti suteikti prekių ženklui apsaugą dėl to, kad yra absoliutūs atsisakymo registruoti ženklą ar jo registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindai, tai per 5 mėnesius nuo sprendimo priėmimo gali prašyti pakartotinės ekspertizės. O toliau viskas vyksta kaip ir nacionalinės registracijos atveju (35 str.).

Tarptautinė registracija galioja tiek pat, kiek nacionalinė ir Bendrijos, t.y. dešimt metų su galimybe neribotą skaičių kartų ją pratęsti dar dešimčiai. Likus šešioms mėnesiams iki registracijos pabaigos Tarptautinis biuras, neoficialiu pranešimu primena tikslią apsaugos pabaigos datą. Pratęsiant registraciją negalima daryti jokių pakeitimų, palyginus su ankstesnės tarptautinės registracijos paskutiniu pavidalu³⁰.

Prekių ir paslaugų ženklų registracijai nustatyti reikalavimai, keliami ženklu, nėra savitiksliai, - jų teisinė prigimtis tiesiogiai išplaukia iš ženklo sampratos. Taigi ir sprendžiant dėl ženklo registracijos teisėtumo, tai turi būti sprendžiama per ženklo funkcijos prizmę, - ar konkretus prekių ir paslaugų ženklas geba atskirti vienam asmeniui priklausančias prekes nuo kitam asmeniui priklausančių prekių arba vieno asmens teikiamas paslaugas nuo kito asmens teikiamų paslaugų.

Prekės ženklas, kurį siekiama įregistruoti ir taip įgyti teisinę apsaugą, turi būti sudarytas iš žymenų ar jų derinių, nurodytų ne tik LR Prekių ženklų įstatymo 5 str., bet ir apimant uodžiamuosius, garsinius, spalvinius ar kitokius žymenis. Neatitikus šių reikalavimų prekės ženklą registruoti atsisakoma. Panašus atsisakymo pagrindas numatytas Prekių ženklų direktyvos 3 str. 1 d. (a) p. bei Reglamento – 7 str. 1 d. (a) p.

Prekės ženklą atsisakoma registruoti, kai jis neturi jokio skiriamąjo požymio. Toks atsisakymo pagrindas numatytas LR Prekių ženklų įstatymo 6 str. 1 d. 2 p., Prekių ženklų direktyvos 3 str. 1 d. (b) p. bei Reglamento – 7 str. 1 d. (b) p. Skiriamasis požymis reiškia, kad pagal prekės ženklą galima nustatyti produktą kaip sukurtą atitinkamos įmonės ir dėl to jį galima atskirti nuo kitų įmonių prekių, t.y jis turi padėti identifikuoti produktą ar paslaugą, kurios atžvilgiu registracijos yra prašoma, kaip pagamintą konkrečios įmonės.

ETT yra nustatęs, kad prekės ženklo savitumas (skiriamąjo požymio turėjimas) turi būti įvertintas ryšium, pirma, su prekėmis ar paslaugomis, dėl kurių registracijos prašoma, ir, antra, su tų prekių ar paslaugų atitinkamų vartotojų suvokimu. Pirmu atveju reikšmingas yra tokių prekių ar paslaugų pobūdis, kiekis, taip pat įprastas prekių ženklų naudojimas atitinkamame sektoriuje bei kitos aplinkybės, susijusios su atitinkamų prekių ar paslaugų rinka. Antru atveju, kokios atitinkamos visuomenės dalies suvokimas bus

³⁰ Prekių ženklų registracijos taisyklės ZR / 03 / 2004, patvirtintos 2004 m. balandžio 30 d. VPB direktoriaus įsakymu Nr. 3R-37.

imamas kaip vertinamasis kriterijus, priklausomo nuo prekių ar paslaugų, kurių atžvilgiu norima įregistruoti prekės ženklą, pobūdžio. Todėl vienais atvejais, pvz. kai prekė ar paslauga yra plataus vartojimo masto, atitinkama visuomenė gali būti visi vartotojai, kitais atvejais – specializuota jų dalis, pvz. medicinos specialistai. Tačiau bet kuriuo atveju, tokio ženklo savitumas atitinkamos visuomenės dalyje turi būti įvertintas atsižvelgiant į vidutinių vartotojų, kurie yra pakankamai informuoti, protingai pastabūs bei nuovokūs, kriterijų, taip pat jis turi leisti jiems atskirti produktą nuo kitų gamintojų produktų nesivadovaujant jokia lyginamuoju ar analitiniu patikrinimu ir be jokio ypatingo dėmesio skyrimo. Turi būti atsižvelgta į tai, kad vidutinis vartotojas retai turi progą tiesiogiai palyginti prekės ženklus, todėl dažnai turi pasikliauti netobulu vaizdu, išlikusiu jo atmintyje. Todėl ženklo skiriamąjį požymį reikalaujama vertinti pagal vidutiniam vartotojui išlikusi bendrą ženklo visumos išpūdį.

ETT vienoje iš bylų yra pažymėjęs, kad nėra jokio pagrindo dėl lingvistinių, kultūrinių ir ekonominių skirtumų tarp šalių atsisakyti registruoti kaip prekės ženklą terminą, pasiskolintą iš kitos šalies kalbos, kurioje jam trūksta skiriamojo požymio (taikoma ir aprašomųjų ženklų atžvilgiu), nebent tiesiogiai susijusios grupės toje šalyje, kurioje registracijos siekiama, yra galintis suvokti reikšmę to ženklo.³¹

Remiantis PŽĮ 6 str. 1 d. 4 p. prekės ženklą atsisakoma registruoti, kadangi jis žymi arba nurodo tik prekių rūšį, kiekį, kokybę, paskirtį, vertę, geografinę kilmę, prekių pagaminimo ar paslaugų teikimo laiką, pagaminimo būdą arba kitas prekių ir (ar) paslaugų charakteristikas. Toks atsisakymo pagrindas numatytas ir Prekių ženklų direktyvos 3 str. 1 d. (c) p., Reglamento – 7 str. 1 d. (c) p. Prekės ženklą atitinkantį šio pagrindo požymius vadinsime aprašomuoju.

Registracijos draudimo tikslas dėl aiškiai aprašomo nurodymo ar žymens kaip prekės ženklo yra užkirsti kelią registracijai, kai prekės ženklai iš žymens ar nurodymo, kurie, dėl to, kad nesiskiria nuo įprastų būdų vadinti tiesiogiai susijusias prekes ar paslaugas, ar jų savybes, negali realizuoti funkcijos identifikuoti įmonę, kuri jas pardavinėja ir dėl to yra be skiriamojo požymio reikalingo šiai funkcijai realizuoti. Šiuo punktu neleidžiant įregistruoti prekių ženklų, sudarytų tikrai iš žymenų arba nuorodų, kurie prekyboje gali būti naudojami žymėti prekių ar paslaugų, kurioms prašoma registracijos, savybėms, siekiama visuomenės interesą užtikrinančio tikslo, reikalaujančio, kad tokie žymenys ir nuorodos galėtų būti laisvai naudojami visų. Todėl ši nuostata

³¹ ETT 2006 m. kovo 9 d. sprendimas byloje C-421/04 *Matratzen Concord v Hukla Germany*.

draudžia suteikti išimtinę teisę naudoti šiuos žymenis ar nuorodas vienintelei įmonei dėl to, kad jie buvo įregistruoti kaip prekių ženklai.

Sprendžiant dėl to, ar prekės ženklas yra aprašomasis, ar ne, reikšmės vėlgi turi vidutinių vartotojų suvokimas. Taip pat pažymėtina, kad šiuo atveju nėra būtina, kad žymenys ar nurodymai, sudarantys ženklą, kurie nurodyti šiame punkte iš tiesų būtų naudojami tuo laiku prekyboje, kai kreipiamasi dėl registracijos, ar ženklas aprašo prekes ar paslaugas, ar tų prekių ar paslaugų savybes. Pakanka, kad tokie žymenys ar nurodymai gali būti naudojami tokiais tikslais³².

Žymuo savyje turintis klaidinančių duomenų, teikiantis klaidinančią informaciją apie prekes ar paslaugas, ar jų gamintoją, iš tikrųjų ne padeda vartotojui atitinkamas vienam gamintojui priklausančias prekes ar paslaugas, pažymėtas tuo ženklu identifikuoti, neklystant atskirti vieno gamintojo prekes nuo kitų gamintojų prekių, o priešingai – vartotoją painioja bei klaidingai orientuoja dėl tikrojo prekių gamintojo. Kaip pripažįstama teisės doktrinoje, draudimas registruoti prekių ženklus, klaidinančius visuomenę, apima ir draudimą registruoti ženklus, melagingai (klaidingai) užsimenančius apie tam tikrą geografinį sąryšį, ir netgi mažiau tiesioginės nuorodos, tačiau klaidingai orientuojančios dėl tikrosios kilmės (šaltinio, pradžios – angl. *origin*), gali būti pakankamas pagrindas atsisakyti registruoti.³³

Praktikoje dažnai pasitaiko atvejai, kai siekiama įregistruoti sudurtinius žodžius, kuriuos sudarantys abu žodžiai ar tik vienas iš jų atskirai yra aprašomasis, kaip prekės ženklus. ETT suformulavo taisyklę, pagal kurią tam, kad ženklas būtų registruojamas, jis turi sudaryti įspūdį, kuris yra pakankamai tolimas nuo to, kuris sudaromas dėl grynos kombinacijos reikšmių, suteikiamų tų elementų, iš kurių ji susideda. Tam, kad sudarytą iš elementų kombinacija būtų pripažįstama aprašomąja, nepakanka konstatuoti, kad kiekvienas elementas yra aprašomasis. Pats žodis turi būti toks savaime. Tačiau kaip bendrą taisyklę visgi reikia laikyti tai, kad vien tik elementų, kurių kiekvienas yra aprašomasis tų prekių atžvilgiu, kombinacija savaime yra aprašomoji dėl tų savybių, nepaisant to, kad ji sukuria naujadarą. Norint tokį ženklą pripažinti registruojamu, minėta sąlyga turi būti patenkinama tiek girdimu, tiek vizualiniu įspūdžiu, teikiamu to ženklo.³⁴

ETT šio pagrindo taikymo atžvilgiu suformulavo tokią taisyklę, kad pagal šį pagrindą reikėtų atsisakyti įregistruoti tokius prekių ženklus, kurie susideda tik iš žymenų

³² ETT 2003 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-191/01 *Wrigley v VRDT*

³³ *Klimkevičiūtė D.* Prekių ženklų teisinė apsauga.

³⁴ ETT 2004 m. vasario 12 d. sprendimas byloje C-265/00 *Campina Melkunie BV vs. Benelux-Markenbureau*.

ar nuorodų, tapusių įprastiniais dabartinėje kalboje, sąžiningoje ir nusistovėjusioje prekybos praktikoje, susijusioje su prekėmis ar paslaugomis, kurių atžvilgiu prekių ženklą norima įregistruoti.

LAT byloje UAB „Mineraliniai vandenys“ v. UAB „Importiniai gėrimai“ dėl prekės ženklo „Manastirska izba“ pasisakė, kad šis pagrindas negali būti siejamas su prekės populiarumu³⁵.

ETT sprendime byloje Elizabeth Florence Emanuel v. Continental Shelf 128 Ltd pasisakė, kad negalima atsisakyti įregistruoti prekių ženklo, atitinkančio prekių, žymimų šiuo prekių ženklu, kūrėjo ar pirmojo gamintojo vardą, dėl šios vienintelės ypatybės, remiantis tuo, kad jis gali suklaidinti visuomenę; būtent kai geras vardas, susijęs su šiuo prekių ženklu, anksčiau įregistruotu kitokia grafine forma, buvo perleistas kartu su įmone, gaminančia juo žymimas prekes.

LAT taip pat yra pasisakęs šiuo klausimu. Byloje UAB „AAA“ v. VPB Nr.3K-3-569 buvo pasisakyta, kad kalbant apie šį pagrindą, turi būti sprendžiama, atsižvelgiant į tai, kaip tą žymenį suvokia, kokią informaciją tas žymuo teikia būtent vidutiniam vartotojui. ETT praktika orientuoja į tai, kad vidutiniu vartotoju turi būti laikomas protingai gerai informuotas (angl. *well-informed*), protingai atidus ir apdairus vartotojas. Byloje AB alaus darykla „Žalsvytis“ v. AB „Ragutis“ LAT pažymėjo, kad „Biržiečių“ alus Lietuvos vartotojui asocijuojasi su Biržų krašto alaus aludarių sukurta alaus rūšimi, bet ne su konkrečiu gamintoju ar tokio alaus gamybos vieta. Šios rūšies alui gaminti nėra būtinos Biržų vietovės aplinkos ingredientai. Todėl žodis „Biržiečių“ naudojama naminiam alui, pagamintam pagal Biržų krašto tradicijas, žymėti neklaidina vartotojo dėl alaus, gaminamo pagal tokią technologiją.

Lietuvoje buvo atsisakyti įregistruoti prekių ženklą „cerkovnoje“ (cerkvės) alkoholiniams gėrimams žymėti, nes toks prekės ženklas gali įžeisti tikinčiuosius. Europoje buvo atsisakyta įregistruoti ženklą „Bin Ladin“, „Fidel Castro“, „Fuck of the Year“, „Johannes Paul II“.

Pirmosios instancijos teismas byloje Sportwetten GmbH Gera v. OHIM, kuri buvo iškelta ženklo „INTERTOPS“ (paslaugų, susijusių su lošimais teikimas), pasisakė, kad atsisakymas registruoti ženklą šiuo pagrindu nėra susijęs su ženklo savininko reputacija ar veiklos pobūdžiu. Registruojant ženklą reikėtų žiūrėti į ženklo „padorumą“ ir jo santykį su registruojamomis paslaugomis ar prekėmis.

Kalbant apie šį pagrindą, pirmiausia turėtų būti įvertinama ar prekių ženklas turi

³⁵ LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. sausio 25 d. nutartis c. b. UAB „Naujieji Birštono mineraliniai vandenys“ v. UAB „Birštono mineraliniai vandenys ir Ko“, Nr. 3K-3-25/2000, kat. 12.

skiriamąjį požymį, nes dažniausiai, tokie ženklai, kurie sudaryti iš prekės formos, jo neturi. ETT byloje Philips v Remington išaiškino, kad visi absoliutūs pagrindai turi būti aiškinami atsižvelgiant į viešąjį interesą. Šio konkretaus pagrindo atžvilgiu viešąjį interesą ETT apibrėžė kaip siekį užtikrinti, kad prekių ženklo apsauga nesuteiks jo savininkui monopolio produkto techniniams sprendimams ir funkcinėms savybėms, kurių vartotojas galėtų ieškoti ir konkurentų produktuose.

Ženklas, kuris savo forma yra tapatus arba panašus į prekę, kuriai žymėti pareikštas registruoti ženklui negali būti registruojamas. Pavyzdžiui, butelis, neturintis skiriamųjų požymių – buteliams žymėti. Kalbant apie šį pagrindą svarbiausia yra daiktų tapatybė. Doktrinoje pabrėžiama, kad pirmiausia reikėtų (nustatant daiktų tapatybę) žiūrėti į jų suvokimą komercinėje praktikoje: žymuo, kuriame būtų pavaizduotas bananas, būtų netinkamas bananams žymėti, tačiau toks žymuo netiktų ir apskritai vaisių žymėjimui.³⁶

Taip pat ženklas negali būti registruojamas, jei savo forma nusako savybes, būtinai techniniam rezultatui gauti. Jau minėtos bylos Philips v Remington esmė buvo ta, kad Philips Electronics įregistravo prekių ženklą Jungtinėje Karalystėje, kurį sudarė skutimosi mašinėlės su trimis lygiakraščio trikampio forma išdėstytomis galvutėmis atvaizdas. Įmonė Remington taip pat pradėjo gaminti trijų galvučių skutimosi mašinėles ir prekiauti jomis Jungtinėje Karalystėje. Philips pareiškė ieškinį siekdama apginti savo teises, o Remington pareiškė priešieškinį, kuriuo reikalavo panaikinti prekių ženklo registraciją kaip prieštaraujančią Direktyvos 3 str. 3 d. (e)p. (ii) papunkčiui. Aiškindamas šią nuostatą, ETT nurodė, kad draudžiama registruoti prekių formas kaip prekių ženklus, kurių esminės savybės tarnauja techninės funkcijos atlikimui, taip siekiant užtikrinti, kad tokia forma galėtų laisvai naudotis visi. Galimybė laisvai naudotis forma, kurios esminės savybės tarnauja techninės funkcijos atlikimui, apima ne tik galimybę laisvai tiekti į rinką prekes, pasižyminčias tam tikra funkcija, bet ir galimybę laisvai teikti į rinką prekes, pasižyminčias tam tikra funkcija, bet ir galimybę laisvai pasirinkti techninį sprendimą norimai funkcijai išgauti. ETT konstatavo, kad nagrinėjamas pagrindas išreiškia teisėtą tikslą neleisti asmenims pasinaudoti prekių ženklo registracija tam, kad įgytų ar neribotai išsaugotų išimtinę teisę į techninius sprendimus. ETT nusprendė, kad kai prekės formos esminės savybės atlieka techninę funkciją, šis atsisakymo įregistruoti pagrindas turi būti taikomas, neatsižvelgiant į tai, ar tokia pati techninė funkcija galėtų būti išgauta ir panaudojant kitokias prekės formas, t.y., kitokius techninius sprendimus.

³⁶ *Ibid.* P. 672.

PŽĮ 6 str. 2 d. yra numatyta išimtis iš 6 str. 1 d. įtvirtintos taisyklės, pagal kurią atsisakoma prekės ženklą registruoti. Analogiška nuostata numatyta ir Prekių ženklų direktyvos 3 str. 3d. bei Reglamento 7 str. 3 d. Ji nustato, kad žymuo gali, jį naudojant, įgyti skiriamąjį bruožą, kuriuo iš pradžių jam trūko kaip būtinos sąlygos registracijai ir dėl to jis galės būti registruojamas kaip prekės ženklas. Skiriamąjo požymio įgijimas per naudojimą reiškia, kad pagal prekės ženklą dėl jo galima nustatyti produktą kaip sukurtą atitinkamos įmonės ir dėl to jį galima atskirti nuo kitų įmonių prekių.

ETT yra nustatęs kriterijus, į kuriuos turėtų visapusiškai atsižvelgti kompetentinga institucija, vertindama, ar prekės ženklas įgijo skiriamąjį požymį. Todėl vertinant reikėtų atsižvelgti į prekių ženklo rinkos dalį, kurioje prekių ženklas naudojamas, šio prekių ženklo naudojimo intensyvumą, geografines ribas ir trukmę, įmonės investicijų, skirtų šio prekių ženklo reklamai, dydį, į tai, kiek yra suinteresuotų asmenų, kurie dėl prekių ženklo atskiria prekes ar paslaugas, kaip konkrečios įmonės prekes ar paslaugas, taip pat į prekybos ir pramonės rūmų ar kitų profesinių asociacijų pareiškimus³⁷.

Nuostata nenumato, kad prekių ženklas turi būti naudojamas būtinai savarankiškai. Todėl ETT pagrįstai konstatavo, kad skiriamąjo požymio įgijimas gali atsirasti tiek dėl jo naudojimo kaip registruoto prekių ženklo dalies, jo sudedamosios dalies, tiek dėl kito prekių ženklo naudojimo kartu su įregistruotu prekių ženklu. Šiais dviem atvejais pakanka, kad dėl šio naudojimo suinteresuoti asmenys prekes ar paslaugas, ženklinamas prašomu įregistruoti prekių ženklu, iš tikrųjų suvoktų kaip tam tikros įmonės prekes ar paslaugas. To nebus, jei ženklas tik priverčia vartotoją svarstyti, ar žymima prekė yra kilusi iš konkretaus vartotojo.

Be PŽĮ 6 str. numatytų absoliučių pagrindų įstatymų leidėjas išskiria ir santykinius prekių ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindus. Yra ar ne absoliutūs prekių ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindai Valstybinis patentų biuras sprendžia *ex officio*, tuo tarpu santykiniais pagrindais prekių ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia suinteresuotų asmenų iniciatyva, taip realizuojant PŽĮ 38 str. numatytas prekių ženklo savininko teises.

Ženklo registracija pripažįstama negaliojančia, jeigu jis yra tapatus įregistruotam ar pareikštam registruoti ankstesniam ženklui tapaçioms prekėms ir (ar) paslaugoms³⁸.

³⁷ ETT 2005 m. birželio 7 d. sprendimas byloje C-353/03 *Nestlé SA v Mars UK Ltd.*

³⁸ LR Prekių ženklų įstatymas. 7str.

Tokie trečiųjų asmenų veiksmai laikytini nesąžininga verslo praktika ir yra draudžiami bei užtraukia tiek civilinę, tiek baudžiamąją atsakomybę³⁹.

Šios sąvokos turinį savo praktikoje atskleidžia ETT, savo aiškinimą grįsdamas pagrindine prekės ženklo funkcija- įgalinti vartotoją ar galutinį naudotoją atskirti vienas prekes nuo kitų, turinčių kitą kilmę. Čia būtina pabrėžti, kad turima omenyje prekių kilmė ekonomine prasme, t.y. prekės kilusios iš vieno ir to paties ūkio subjekto arba iš skirtingų, tačiau ekonominiiais ryšiais susijusių subjektų⁴⁰.

Registracijos pripažinimas negaliojančia reiškia jos negaliojimą *ab initio*, t.y. nuo paraiškos padavimo dienos, kuri yra pagrindinis atskaitos taškas, kalbant apie ženklo teisinę apsaugą⁴¹. Antra vertus, ši aplinkybė *ex officio* nereiškia, kad visą tą laiką (nuo paraiškos padavimo datos iki registracijos pripažinimo negaliojančia) ženklas (jeigu jis buvo naudojamas) - buvo naudojamas neteisėtai. Ženklo registracija savaime nėra privaloma jo naudojimo sąlyga, todėl kalbant dėl ženklo naudojimo minėtu laikotarpiu teisėtumo ar neteisėtumo, yra svarbios aplinkybės, susijusios su tarp ginčo šalių susiklosčiusiais teisiniais santykiais bei jų pobūdžiu, atitinkamais jų veiksmais vienas kito atžvilgiu, atsakovo sąžiningumu, jo pastangomis ir siekiu neatlikti jokių nesąžiningo pobūdžio veiksmų ir gauti bet kokios nesąžiningos naudos tuo metu, kol įstatymų nustatyta tvarka galutinai nebus kompetentingų institucijų (VPB Apeliacinio skyriaus, teismo) išspręsta kilusi konfliktinė situacija. Tam tikrais atvejais jau pats ginčijamosios ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindas pats savaime gali būti tokio neteisėto naudojimo įrodymas (pvz., PŽĮ 7 straipsnio 3 dalis, kurioje įtvirtinta nuostata, kad ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu paaiškėja, kad pareiškėjas padavė paraišką įregistruoti ženklą turėdamas nesąžiningų ketinimų).

Doktrinoje ir teismų praktikoje kyla diskusija dėl minėtose nuostatose vartojamos sąvokos „klaidinama asociacija su įregistruotu prekių ženklu“. Tai lemia skirtingose valstybėse gyvuojančios skirtingos teisės tradicijos apibrėžiant ženklo savininko teisių ribas. Iki prekių ženklų teisės vienodinimo Bendrijos mastu egzistavo dvi doktrinos. Pagal klasikinę tapataus ar panašaus ženklo naudojimo tapačioms ar panašioms prekėms ar paslaugoms sampratą tokie veiksmai laikyti pažeidimu tik tada, kai kildavo grėsmė pagrindinei prekės ženklo funkcijai- atsirasdavo galimybė sukalidinti vartotojus dėl prekių

³⁹ *Pranevičius G.* Europos Bendrijos prekių ženklo savininko teisės. // *Jurisprudencija*, 2002. t. 33(25); 95-109, p. 96.

⁴⁰ *Truskaitė J.* Prekių ženklo savininko išimtinių teisių ir jų ribojimų aiškinimas Europos Teisingumo Teismo praktikoje // *Justitia* 2005 m. Nr. 3 (57), p. 40.

⁴¹ LAT CBS teisėjų kolegijos 2003 m. gruodžio 3 d sprendimas byloje *3K-3-1340/2001. Alec M. Gallup (Jungtinės Amerikos Valstijos) v. Suomen Gallup OY (Suomija)*.

kilmės. Tuo tarpu Beneliukso valstybėse ženklo savininkas galėjo drausti naudoti kitiems asmenims ir tokius žymenis, kurie, nors ir neklaidindami vartotojų dėl prekių kilmės, galėjo priminti įregistruotą prekių ženklą, t.y. sukelti asociacijas⁴². Dėl šių skirtumų valstybės net ir po Direktyvos įgyvendinimo skirtingai aiškino šias nuostatas. Aiškinimą suvienodinti ėmėsi ETT pagal Vokietijos teismo prašymą dėl preliminarus nutarimo byloje *SABEL BV v. Puma AG*⁴³. Ginčo esmė: „PUMA“ protestavo prieš prekių ženklo susidedančio iš puolančio gepardo atvaizdo ir užrašo „SABEL“. Pagal Beneliukso teisės tradiciją tai būtų pagrindas atsisakyti tokį prekių ženklą registruoti, nes jis primintų vartotojams „PUMA“ prekių ženklą. ETT konstatavo, kad vien asociacijų su įregistruotu prekių ženklu nepakanka. Jis nurodė, kad suklaidinimo galimybė visais atvejais yra būtina šio pagrindo taikymo sąlyga, tuo tarpu galimybės sukelti asociacijas koncepcija numatyta ne kaip šios sąlygos alternatyva, o kaip šios sąlygos turinio dalis. Taigi būtina įrodyti, jog tokia asociacija lemia vartotojų suklaidinimo galimybę.

Lietuvos prekių ženklų įstatyme „nesąžiningų ketinimų“ sąvoka atsirado 2001 metais, derinant ir harmonizuojant įstatymą su Europos Tarybos Direktyva Nr. 89/104/EEC. Prekių ženklų įstatymo 3 straipsnio 7 dalis nurodo, kad ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu paaiškėja, kad pareiškėjas pateikė paraišką ženklo registravimui turėdamas nesąžiningų ketinimų.⁴⁴

Šiais atvejais (pvz., kai atsakovo registracija ginčijama dėl ženklų ir (ar) prekių ar paslaugų panašumo į ieškovui priklausantį ankstesnį ženklą (ženklus), kt.) pats užginčijimo faktas (pvz., protesto VPB Apeliaciniam skyriui padavimas) savaime nereiškia, jog atsakovas, apie tai sužinojęs, privalo nutraukti savo ženklo naudojimą, o tolesnis naudojimas *ex officio* yra neteisėtas. Antra vertus, tai nereiškia, jog aplinkybės, susijusios su protesto padavimu ir atsakovo vienokiu ar kitokiu elgesiu po protesto padavimo, apskritai neturi reikšmės ir negali būti vertinamos kitų aplinkybių, reikšmingų sprendžiant dėl ženklo naudojimo aptariamuoju laikotarpiu neteisėtumo, kontekste.

Direktyvos 3 ir 4 straipsniai nustato sąrašą pagrindų, kuriems esant pareikštą registruoti žymenį turi būti atsisakoma registruoti, o jeigu žymuo jau įregistruotas – kada registracija turi būti pripažinta negaliojančia. Dalis šiuose direktyvos straipsniuose įvardintų pagrindų yra imperatyvūs, t.y. valstybės narės privalo juos perkelti į

⁴² *Truskaitė J.* Prekių ženklo savininko išimtinių teisių ir jų ribojimų aiškinimas Europos Teisingumo Teismo praktikoje, p. 41.

⁴³ ETT 1997 m. lapkričio 11 d. sprendimas byloje C-251/95 *SABEL BV v. Puma AG, Rudolf Dassler Sport* [1997] ECR I-6191

⁴⁴ *Pakėnienė A.* Europos Sąjungos plėtra ir Europos Bendrijos prekių ženklai. P. 1.

nacionalinius įstatymus, tuo tarpu kitų direktyvoje įvardintų pagrindų perkėlimas į vidaus teisę yra paliktas pačių valstybių narių nuožiūrai.⁴⁵

Lietuvoje minimos direktyvos 3 ir 4 straipsnio nuostatas įgyvendina PŽĮ 6 ir 7 straipsniai, įtvirtinantys visus privalomus pagal direktyvą ir didžiąją dalį joje numatytų neprivalomų atsisakymo registruoti ir registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindų.⁴⁶

Pripažinus užginčyto ženklo registraciją negaliojančia (visiškai ar iš dalies), tolesnis (t.y. nuo šio momento) tokio ženklo naudojimas yra neteisėtas (jeigu registracija pripažinta negaliojančia daliai prekių ir (ar) paslaugų – neteisėtas dėl šios dalies). Ginčai dėl registracijos pripažinimo negaliojančia nėra savitiksliai. Registracijos, taigi išimtinių teisių ginčijimas, savo esme reiškia taip pat ir siekį, kad rinkoje to ženklo nebūtų, t.y. kad ženklas nebūtų naudojamas. Juolab neteisėtas yra ženklo, kurio registracija įstatymų nustatyta tvarka pripažinta negaliojančia, naudojimas, kai ieškovas atitinkamais veiksmais (raštu ar žodžiu) leido atsakovui suprasti, kad bet koks tolesnis nuginčyto ženklo (visiškai ar iš dalies) naudojimas yra netoleruotinas.

Per visą prekių ženklo gyvavimo laiką savininko teisės gali būti panaikintos sutinkamai su ženklo registracijos panaikinimo arba pripažinimo negaliojančia procedūras. Šiuos ieškinius galima pareikšti išimtinai tiesiogiai Harmonizacijos tarnybai.

Pagrindinės priežastys pateikti ieškiniui dėl prekių ženklo registracijos panaikinimo – tai ženklo nenaudojimas penkerius metus iš eilės, ženklo virtimas bendrinium ir ženklo naudojimas taip, kad jis gali klaidinti visuomenę.⁴⁷

Bendrijos prekių ženklo privalumas yra tai, kad naudojimas nors vienoje Europos Sąjungos šalyje prilyginamas naudojimui visoje Bendrijoje, tuo išvengiant teisių panaikinimo visose valstybėse narėse. Tai atitinka kompanijų poreikius, net jeigu jų rinkodaros politika neapima visų Europos Sąjungos šalių.⁴⁸

Bet kuris asmuo gali remtis absoliučiais pagrindais (įskaitant skiriamąjo požymio nebuvimą, kad prekių ženklas yra tapęs bendrinium arba klaidina visuomenę). Ieškinys dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia kitais (neabsoliučiais) pagrindais gali būti grindžiamas tik ankstesnėmis teisėmis. Taigi kompanija, kuri nepasinaudojo protesto procedūra, gali pateikti prašymą ženklo registraciją panaikinti.⁴⁹

⁴⁵ 1988 m. gruodžio 20 d. Tarybos Pirmoji direktyva 89/104/EEB dėl valstybių narių teisės nuostatų, susijusių su prekių ženklais, vienodinimo 3-4 str.

⁴⁶ 1988 m. gruodžio 20 d. Tarybos Pirmoji direktyva 89/104/EEB dėl valstybių narių teisės nuostatų, susijusių su prekių ženklais, vienodinimo 4 str.

⁴⁷ Bendrijos prekių ženklo sistemos apžvalga. P. 9.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ Bendrijos prekių ženklo sistemos apžvalga. P. 10.

Harmonizavimo tarnyba turi išimtinę jurisdikciją tiesioginio registracijos panaikinimo ir pripažinimo negaliojančia veiksnu atžvilgiu. Taigi suinteresuotosios šalys gali į teismą nesikreipti. Tačiau Europos Sąjungos valstybių narių teismai gali Bendrijos prekių ženklo registraciją panaikinti arba ją paskelbti negaliojančia, kai ginčo objektas jiems pateikiamas kaip priešiškinis pažeidimo byloje, grindžiamoje prekių ženklu.⁵⁰

Tais atvejais, kai prekių ženklas įregistruojamas, tačiau savininkas 5 metus iš eilės be pateisinamos priežasties jo realiai nenaudoja, pagal direktyvos 12 straipsnį jų registracija gali būti panaikinta suinteresuotų asmenų prašymu. Tokią sankciją už prekių ženklo nenaudojimą, atsižvelgiant į direktyvos nustatytas sąlygas ir išlygas, nustato ir PŽĮ 47 straipsnis.⁵¹

Praktikoje iš esmės vyksta tokia schema: subjektas, kuris mano, kad kitas subjektas naudoja netinkamą, panašų prekės ženklą, kreipiasi, kad šis naudojimas būtų uždraustas. Tuo tarpu neteisėtai naudojantis ženklu subjektas siekia įrodyti, kad toks ženklas apskritai neturėjo būti registruotinas remiantis absoliučiais registracijos negaliojimo pagrindais. Iš esmės absoliutūs pagrindai nuo santykinų skiriasi tuo, kad kitaip nei absoliutus pagrindai, santykiniai atsisakymo įregistruoti prekių ženklą pagrindai vertinami tik kito suinteresuoto asmens reikalavimu, kai jis mano, kad registruojamas ženklas pažeis jo teises į ankstesnį ženklą.

Pagal Lietuvos stojimo į Europos Sąjungą sutartį, nacionalinio prekių ženklo savininkas, kuris teises į šį ženklą įgijo iki Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą dienos, negali pareikšti protesto ar prašymo panaikinti bet kurį Europos Bendrijos prekių ženklą, kuris buvo pareikštas registruoti anksčiau nei prieš šešis mėnesius iki įstojimo (t.y. iki 2003 m. lapkričio 1 d.), remdamasis tuo, kad pastarasis ženklas yra tapatus ar klaidinančiai panašus į jo ženklą. Šia teise negali pasinaudoti net ir tie Lietuvoje prekių ženklus įregistravę savininkai, kurių ženklo paraiškos data yra ankstesnė negu Bendrijos prekių ženklo.⁵²

Tačiau nacionalinių prekių ženklų savininkai gali pasinaudoti savo išimtinėmis teisėmis į prekių ženklą Lietuvos teritorijoje. Jie gali apginti savo teises išplėsto tapataus ar klaidinančiai panašaus Bendrijos prekių ženklo atžvilgiu, kreipdamiesi į Vilniaus apygardos teismą su prašymu uždrausti tokį Bendrijos prekių ženklą naudoti Lietuvoje. Patenkinus tokį ieškinį, Bendrijos prekių ženklas formaliai ir toliau galios Lietuvos teritorijoje, bet jo savininkas Lietuvoje negalės jo naudoti. Bet ši teisė nėra absoliuti – ja

⁵⁰ Bendrijos prekių ženklo sistemos apžvalga. P. 10.

⁵¹ Pirmoji Tarybos direktyva (89/104/EEB) valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti. 12 str.

⁵² *Klimkevičiūtė D.* Prekių ženklų teisinė apsauga.

negali naudotis tie nacionalinių prekių ženklų savininkai, kurie paraiškas savo ženklams įregistruoti pateikė turėdami nesažiningų ketinimų (*bad faith applications*).⁵³

Ženklo registracija gali būti ginčijama kitos šalies vadinamąja inter-partes procedūra VPB Apeliaciniame skyriuje ir teisme. Ginčo šalims teisės aktų nustatyta tvarka apskundus VPB Apeliacinio skyriaus sprendimą teismui, tai reiškia, jog ginčo šalys tarp jų kilusio ginčo sprendimą perkelia nagrinėti į teismą. Tais atvejais, kai teismui teisės aktų nustatyta tvarka apskundžiamas Valstybinio patentų biuro Apeliacinio skyriaus sprendimas, priimtas išnagrinėjus ginčą tarp dviejų ginčo subjektų tais pagrindais, dėl kurių Valstybinis patentų biuras ginčijamojo pramoninės nuosavybės objekto ekspertizės neatlieka (kai yra sprendžiama dėl to pramoninės nuosavybės objekto įregistravimo), Valstybinis patentų biuras toje byloje nėra ginčo šalis, taigi neturi būti traukiamas atsakovu, o jeigu yra patrauktas ir ieškovas nesutinka dėl jo pakeitimo – ieškinys Valstybinio patentų biuro atžvilgiu turi būti atmestas kaip pareikštas netinkamam atsakovui⁵⁴ ().

Apibendrinat šią darbo dalį galima trumpai akcentuoti, kad neatitikus teisinių normų reikalavimų prekės ženklą registruoti atsisakoma, o ženklo registracija pripažįstama negaliojančia, jeigu jis yra tapatus įregistruotam ar pareikštam registruoti ankstesniam ženklui tapačioms prekėms ir (ar) paslaugoms.

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ LAT 2005 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-256/2005.

IŠVADOS

Pristačius prekinio ženklo teorinius aspektus bei išanalizavus bendrijos prekių ženklo, nacionalinio prekių ženklo ir ženklo tarptautinės registracijos sistemų ypatumus ir aptarus absoliutų atsisakymą registruoti ženklą arba jo registracijos pripažinimą negaliojančiu, apibendrintai galime pateikti šias išvadas:

1. Prekių ženklų registracija galima trimis būdais: nacionaliniu, Europos Bendrijos ir tarptautiniu. Kiekvienas iš jų užtikrina apsaugą skirtingose teritorijose. Nacionalinė registracija –valstybės mastu, BPŽ –Europos Bendrijai priklausančių šalių mastu ir tarptautinė registracija, kuri suteikia galimybę įregistruoti prekių ženklą pasirinktose valstybėse, kurios prisijungusios prie Madrido Protokolo ar Sutarties.

2. Nacionalinė prekių ženklų registracija galima šalia Europos Bendrijos prekių ženklo registracijos, o tarptautinė registracija galima tik nacionalinės paraiškos prekių ženkliui arba nacionalinės prekių ženklo registracijos pagrindu.

Lietuvoje prekių ženklą galima įregistruoti visais trimis minėtais lygiais, nes Lietuva yra visateisė Europos Bendrijos narė bei yra prisijungusi prie Madrido Protokolo.

Atskiros sistemų registracijos iš esmės yra panašios, tik skiriasi kai kurios procedūrinės registravimo taisyklės.

3. Prekės ženklas, kurį siekiama įregistruoti ir taip įgyti teisinę apsaugą, turi būti sudarytas iš žymenų ar jų derinių, nurodytų LR Prekių ženklų įstatyme, Prekių ženklų direktyvoje bei Reglamente ir apimant uodžiamuosius, garsinius, spalvinius ar kitokius žymenis. Neatitikus šių reikalavimų prekės ženklą registruoti atsisakoma. Ženklo registracija pripažįstama negaliojančia, jeigu jis yra tapatus įregistruotam ar pareikštam registruoti ankstesniam ženkliui tapačioms prekėms ir (ar) paslaugoms.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262
2. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas. Valstybės žinios: 2002 11 22 Nr.112-4980.
3. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas. Valstybės žinios, 2000 10 31, Nr. 92-2844
4. Lietuvos Respublikos mokesčių už pramoninės nuosavybės objektų registravimą įstatymas, Valstybės žinios. 2001, Nr. 9- 352.
5. Prekių ženklų registracijos taisyklės ZR / 03 / 2004, patvirtintos 2004 m. balandžio 30 d. VPB direktoriaus įsakymu Nr. 3R-37.
6. 2004 m. vasario 19 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 422/2004 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo pakeitimo.
7. 2003 m. spalio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1992/2003 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo pakeitimo.
8. 2003 m. birželio 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1653/2003 dėl reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo pakeitimo.
9. Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolą. Priimtas Madride 1989 m. birželio 27 d. Valstybės žinios, 1997, Nr. 50-1193.
10. Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo įgyvendinimo tvarka TZR/01/97. Valstybės žinios, 1997, Nr. 105-2661.
11. Įsakymas „Dėl Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo ratifikavimo“. Valstybės žinios, 1997, Nr. 50-1189.
12. Europos Komisijos reglamentas Nr. 2868/95/EB dėl Tarybos reglamento Nr. 40/94/EB dėl bendrijos prekių ženklo įgyvendinimo.
13. 1993 m. gruodžio 20d. Tarybos reglamentas Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo; 1995 m. gruodžio 13d.
14. 1988 m. gruodžio 20 d. Tarybos Pirmoji direktyva 89/104/EEB dėl valstybių narių teisės nuostatų, susijusių su prekių ženklais, vienodinimo.
15. 1957 m. birželio 15 d. Nicos sutartis dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos, peržiūrėta Stokholme 1967 m. liepos 14 d., Ženevoje 1977 m. gegužės 13 d. ir pataisyta Ženevoje 1979 m. spalio 2 d.

Specialioji literatūra

16. *Cornish R., Llewelyn D.* Intellectual property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights. 5th edition. Sweet & Maxwell, London, 2003.
17. *Klimkevičiūtė D.* Prekių ženklų teisinė apsauga. LA seminaro „Prekių ženklai“ medžiaga. Vilnius, 2006 m. kovo 16 d.
18. *Kotler P.* Rinkodaros principai. Vilnius, 2003.
19. *Kuvykaitė R.* Gaminio marketingas. Vilnius, 2001.
20. *Mizaras V.* Bendrijos prekių ženklo apsaugos sistemos pagrindiniai principai // *Justitia*, Nr. 3-4, Vilnius, 2004.
21. *Pranevičius G.* Europos Bendrijos prekių ženklo savininko teisės. // *Jurisprudencija*, 2002. t. 33(25); 95-109.
22. *Truskaitė J.* Prekių ženklo savininko išimtinių teisių ir jų ribojimų aiškinimas Europos Teisingumo Teismo praktikoje // *Justitia* 2005 m. Nr. 3 (57), p. 40 – 42.
23. *Truskaitė J.* Prekės ženklo funkcijos // *Justitia* 2003, Nr. 1-2.

Teismų sprendimai

24. ETT 2006 m. kovo 9 d. sprendimas byloje C-421/04 *Matratzen Concord v Hukla Germany*.
25. ETT 2005 m. birželio 7 d. sprendimas byloje C-353/03 *Nestlé SA v Mars UK Ltd*.
26. ETT 2004 m. vasario 12 d. sprendimas byloje C-265/00 *Campina Melkunie BV vs. Benelux-Markenbureau*.
27. ETT 2003 m. lapkričio 23 d. sprendimas byloje C-191/01 *Wrigley v VRDT*.
28. ETT 2003 m. kovo 23 d. sprendimas byloje C-291/00 *LTJ Diffusion SA v. Sadas Vertbaudet SA* [2003] ECR I-2799, para XLIX.
29. ETT 1998 m. rugsėjo 28 d. sprendimas byloje C-39/97 *Canon Kabushiki Kaisha v. Metro-Goldwyn-Mayer Inc.* [1998] ECR I-5507.
30. ETT 1998 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje C-39/97 (ECR, 1998, I-5507). *Canon Kabushiki Kaisha v. Metro-Goldwyn-Mayer Inc.*

31. ETT 1997 m. lapkričio 11 d. sprendimas byloje C-251/95 *SABEL BV v. Puma AG, Rudolf Dassler Sport* [1997] ECR I-6191.
32. LAT 2005 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-256/2005.
33. LAT CBS teisėjų kolegijos 2003 m. balandžio 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *Vokietijos bendrovė "Stada Arzneimittel AG v. Didžiosios Britanijos bendrovė "Nestra Limited"*, bylos Nr. 3K-3-482/2003.
34. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. lapkričio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *UAB "Saulės spektras" v. UAB "Telemedia"*, bylos Nr. 3K-3-1263/2000.
35. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. gegužės 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *JAV įmonė Anheuser-Busch Incorporated v. Budejovicky Budvar N.P.*, bylos Nr. 3K-3-554/2000.
36. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. sausio 25 d. nutartis c. b. UAB „Naujieji Birštono mineraliniai vandenys“ v. UAB „Birštono mineraliniai vandenys ir Ko“, Nr. 3K-3-25/2000, kat. 12.
37. LAT CBS teisėjų kolegijos 1999 m. birželio 28 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *AB "Vilniaus degtinė" v. Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba*, bylos Nr. 3K-3-337/1999.

Elektroniniai dokumentai

38. Lietuvos prekių ženklų įstatymui – 80 metų // Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. Prieiga per: < www.vpb.lt >
39. Bendrijos prekių ženklo sistemos apžvalga. Prieiga per: < www.tb.lt/PIC/ESIN%20teisės%20apzvalga/Bendrijos%20prekiu%20zenklas.pdf >
40. *Pakėnienė A.* Europos Sąjungos plėtra ir Europos Bendrijos prekių ženklai. Prieiga per: < www.aaa.lt/lt/pages/view/?id=12 >
41. Paraiška. Prieiga per: < www.brainera.lt/content/zenklai/pzparaiska.lt.html >
42. Bendrosios taisyklės pagal Madrido sutartį dėl tarptautinės ženklo registracijos ir su šia sutartimi susijusį protokolą. Prieiga per: < <http://www.vpb.lt> >
43. Aiškinamasis raštas dėl Madrido protokolo ratifikavimo. Prieiga per: < <http://www.vpb.lt> >
44. Valstybinis patentų biuras. Prieiga per: < <http://www.vpb.lt> >

SUMMARY

Student – Laura Kardelienė

Document type Master thesis

Topic of a graduation work Analysis of interrelation between Community trade mark, national trademark and international registration of a mark.

Academic advisor (Name, surname)

Place and date of preparation Vilnius, 2007

Keywords: trade mark, national, European Community and international trade mark registration systems.

Size of the work – 60 pages.

Number of tables and figures in the work - 1

Number of information sources used in the work - 44

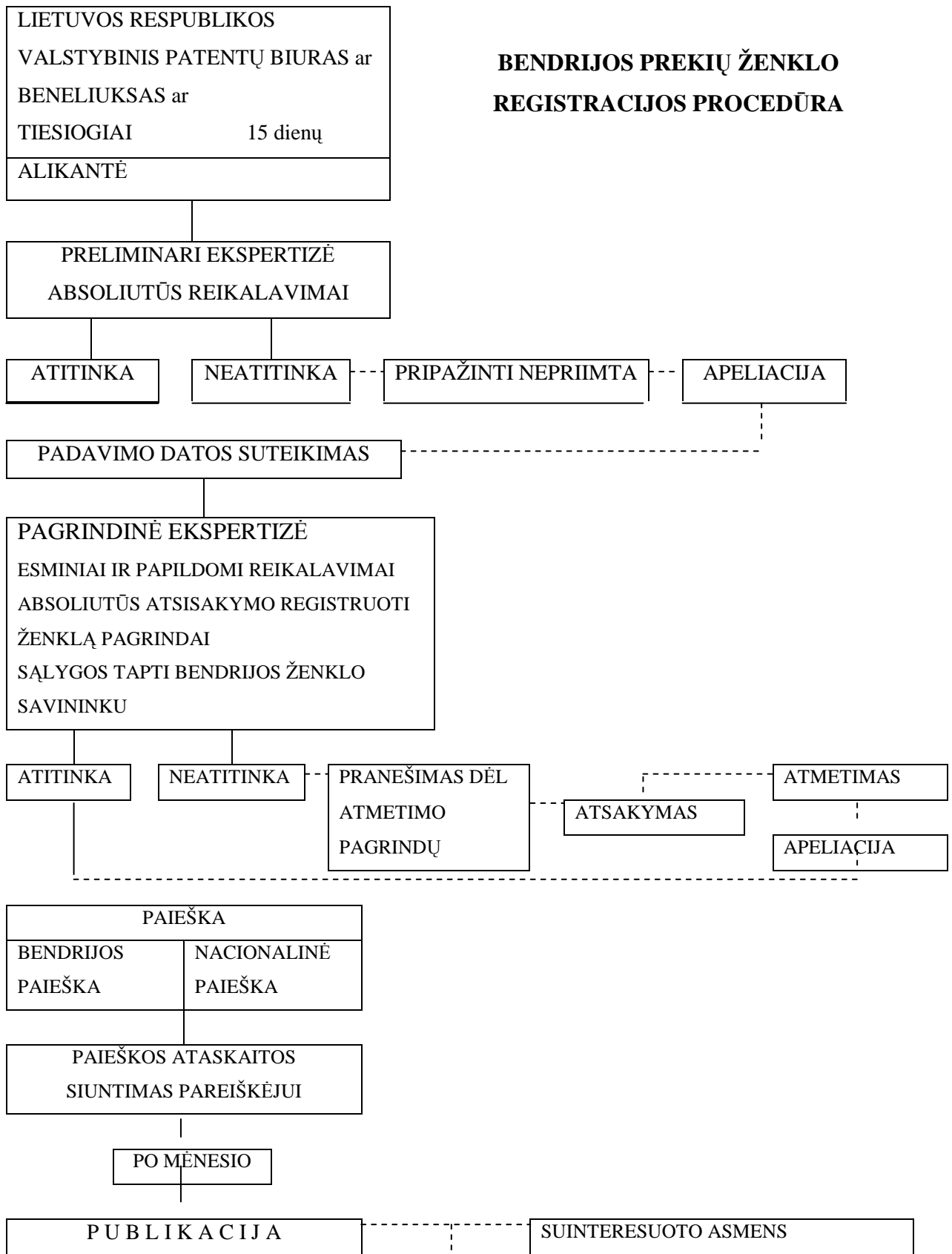
Schedules to the work – 5

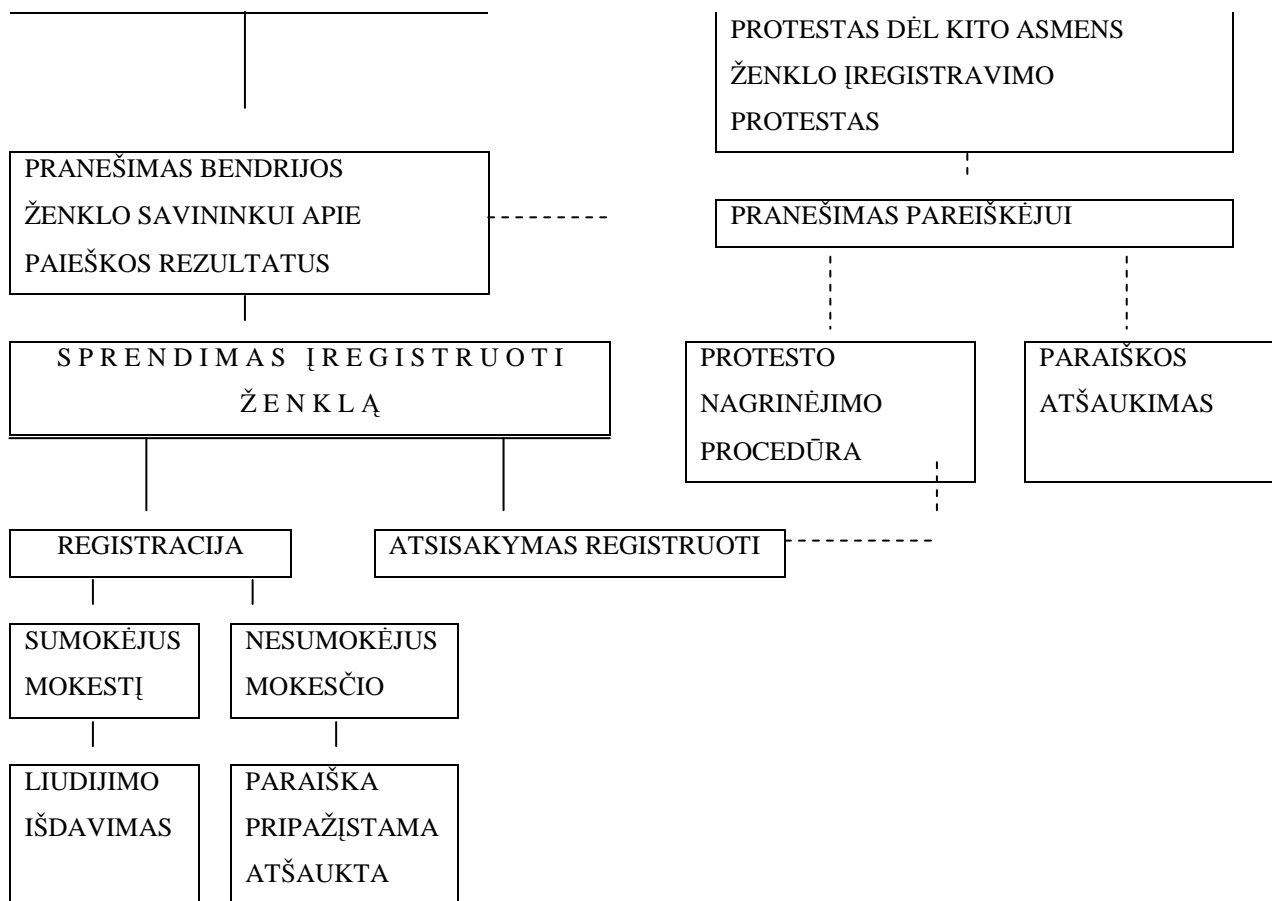
The topicality of the work is determined by the fact that currently there are three registration systems: national, European Community, and international. Any person willing to register a mark has to make serious considerations which system to choose. It depends on a target area for sales or services, and surely on financial capabilities of a person, who wants to register a mark.

After presentation of theoretical aspects of a trade mark, and analysis of singularities of community trade mark registration, national trade mark registration and international registration of a mark, as well as absolute refusal to register a mark or voiding a trade mark, the following summation is reached: national registration of a trade mark is possible along European Community trade mark registration, while international registration is only possible on the basis of national registration of a trademark or national application for a trade mark. In Lithuania it is possible to use all three levels of trade mark registration, whereas Lithuania is a competent member of European Community, and is a party to the Madrid Protocol. Separate registration systems are substantially alike, differ only by some procedural rules of registration.

PRIEDAI

1 priedas

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIAM PATENTŲ BIURUI
Kalvarijų g.3, LT-09310 Vilnius

PRAŠYMAS
ĮREGISTRUOTI ŽENKLĄ IR IŠDUOTI PREKIŲ
ŽENKLO LIUDIJIMĄ

220	Paraiškos padavimo data	*
210	Paraiškos numeris	*
111	Registracijos numeris	*

* Užpildo Valstybinis patentų biuras

Paraiškėjo/atstovo žyma	**
-------------------------	----

** Čia gali būti nurodytas šiam prašymui suteiktas numeris

731	Pareiškėjas: fizinio asmens vardas ir pavardė, asmens kodas/juridinio asmens pavadinimas, registracijos kodas / adresas, telefonas, faksas, el.paštas, valstybės kodas	740	Atstovas: fizinio asmens vardas ir pavardė, asmens kodas/juridinio asmens pavadinimas, registracijos kodas/ adresas, telefonas, faksas, el.paštas	
310	320	330	Pirmosios paraiškos numeris, data, valstybės kodas	
230	Eksponavimo parodoje prioriteto data, valstybės kodas		551	Kolektyvinis ženklas (pažymėti) ☐
			554	Erdvinis ženklas (pažymėti) ☐
800	Tarptautinės registracijos numeris, tarptautinės registracijos ar vėlesnio teritorinio išplėtimo data, prioriteto data, prioritetinės paraiškos numeris		526	Nesaugomi elementai
540	Ženklo vaizdas (80x80 mm) / žodinis ženklas, atspausdintas mašinėle / etiketė		591	Spalvos
				Ženklo aprašas: ženklų ir ženklų elementų aprašymas, žodinio ženklo arba jo dalių vertimas į lietuvių kalbą, transliteracija lotyniškais raidėmis bei arabiškais skaitmenimis, ženklo šriftas, kuriuo prašoma įregistruoti ir paskelbti ženklą.
				Ženklą įregistruoti ir skelbti standartiniais rašmenimis (pažymėti) ☐

1. Prašymas paduodamas 3 egzemplioriais.

2. Šis dokumentas su Valstybinio patentų biuro užpildytais rekvizitais yra paraiškos priėmimo pažyma.

Paraiškų priėmimo ir
raštvėdybos skyrius

_____ (pareigos)

_____ (parašas)

_____ (vardas ir pavardė)

_____ (data)

511	Tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos indeksai / prekių ir (ar) paslaugų sąrašas
☐ <i>Pažymėti šį langelį, jeigu netilpę atsakymai išvardyti papildomame lape priede, nurodant pareiškėjo žymą ir duomenų pavadinimus INID kodais.</i>	

Prie prašymo pridedama:

1.	☐ Nespalvotas ženklo vaizdas (fotokopija, etiketė) vaizdų egz.
2.	☐ Spalvotas ženklo vaizdas (fotokopija, etiketė) vaizdų egz.
3.	☐ Pirmosios paraiškos kopija lapų	1 egz.
4.	☐ Tarptautinės parodos administracijos pažyma lapų	1 egz.
5.	☐ Įgaliojimas atstovui, jeigu paraišką paduoda pareiškėjo įgaliotas asmuo lapų	1 egz.
6.	☐ Dokumentas, patvirtinantis, kad sumokėtas mokestis už paraiškos padavimą lapų	1 egz.
7.	☐ Papildomi lapai priede lapų	1 egz.
8.	☐ Kiti dokumentai: lapų	1 egz.
 lapų	1 egz.
Pateiktus dokumentus pažymėti ☒		Iš viso: lapų
		 vaizdų

Pareiškėjas/atstovas _____
A.V. _____ (pareigos)** _____ (parašas arba parašo faksimilė) _____ (vardas ir pavardė)

Mokestis		*
Už paraiškos padavimą sumokėtas	<input type="text"/>	mokestis
Pavedimo numeris	<input type="text"/>	Data
	<input type="text"/>	<input type="text"/>

1.	☐
2.	☐
3.	☐
4.	☐
5.	☐
6.	☐
7.	☐
Pranešimas Priimta lapų	

.....	*
.....	
.....	
<i>(Sprendimas dėl ženklo įregistravimo)</i>	
Ekspertas:
 (parašas) (vardas ir pavardė) (data)

*Uzpildo Valstybinis patentų biuras

**Pareigos nurodomos, jeigu pareiškėjas/atstovas yra juridinis asmuo

CTM - 1/2004 forma

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIAM PATENTŲ BIURUI
Kalvarijų g.3, 09310 Vilnius

PRAŠYMAS
PADUOTI BENDRIJOS PREKIŲ ŽENKLO
PARAIŠKĄ

Prašymo gavimo data	*
Prašymo numeris	*

* Užpildo Valstybinis patentų biuras

Pareiškėjo/atstovo žyma	**
-------------------------	----

** Čia gali būti nurodytas šiam prašymui suteiktas numeris

731	Pareiškėjas: fizinio asmens vardas ir pavardė, asmens kodas/juridinio asmens pavadinimas, registracijos kodas / adresas, telefonas, faksas, el.paštas, valstybės kodas.	740	Atstovas: fizinio asmens vardas ir pavardė, asmens kodas/juridinio asmens pavadinimas, registracijos kodas / adresas, telefonas, faksas, el.paštas.
821	Nacionalinės ženklo paraiškos numeris	Nacionalinės ženklo paraiškos padavimo data	
822	Nacionalinės ženklo registracijos numeris	Nacionalinės ženklo registracijos data	

Prie prašymo pridedama:

- Bendrijos prekių ženklo paraiška lapų, 3 egz.
 - Ženklo vaizdas (fotokopija, etiketė) vaizdų, 4 egz.
 - Pareiškėjo įgaliojimas atstovui, jeigu prašymą paduoda įgaliotas asmuo lapų, 1 egz.
 - Dokumentas, patvirtinantis, kad sumokėtas mokestis už Bendrijos prekių ženklo paraiškos padavimą per VPB lapų, 1 egz.
 - Papildomi lapai priede lapų, 3 egz.
 - Kiti dokumentai lapų, 1 egz.
..... lapų, 1 egz.
- Pateiktus dokumentus pažymėti . Iš viso: lapų
..... vaizdų

Pareiškėjas/atstovas

(pareigų pavadinimas)**
(A.V.)

(parašas arba parašo faksimile)

(vardas ir pavardė)

Mokestis	*
Už Bendrijos prekių ženklo paraiškos padavimą per VPB sumokėtas	_____ mokestis.
Pavedimo numeris	_____
Data	_____

* Užpildo Valstybinis patentų biuras

** Pareigos nurodomos, jeigu pareiškėjas/atstovas yra juridinis asmuo.

TZP - 1/2001 forma

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIAM PATENTŲ BIURUI
Kalvarijų g.3, LT-2600 Vilnius

PRAŠYMAS
PADUOTI TARPTAUTINĖS REGISTRACIJOS
PARAIŠKĄ PAGAL MADRIDO SUTARTIES DĖL
TARPTAUTINĖS ŽENKLŲ REGISTRACIJOS
PROTOKOLĄ

Prašymo padavimo data	*
Prašymo numeris	*

* Užpildo Valstybinis patentų biuras

Pareiškėjo/atstovo žyma	**
-------------------------	----

** Čia gali būti nurodytas šiam prašymui suteiktas numeris

731	Pareiškėjas: fizinio asmens vardas ir pavardė, asmens kodas/juridinio asmens pavadinimas, registracijos kodas / adresas, telefonas, faksas, el.paštas, valstybės kodas.	740	Atstovas: fizinio asmens vardas ir pavardė, asmens kodas/juridinio asmens pavadinimas, registracijos kodas / adresas, telefonas, faksas, el.paštas.
821	Pagrindinės paraiškos numeris	Pagrindinės paraiškos padavimo data	
822	Pagrindinės registracijos numeris	Pagrindinės registracijos data	
511	Tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos indeksai/prekių ir (ar) paslaugų sąrašas		

Šis dokumentas su Valstybinio patentų biuro užpildytais rekvizitais yra prašymo priėmimo pažyma.

Paraiškų priėmimo ir
raštvėdybos skyrius

_____ (Pareigos)

_____ (Parašas)

_____ (Vardo raidė, pavardė)

_____ (Data)

511	Tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos indeksai/prekių ir (ar) paslaugų sąrašas (tęsinys)
☐ Pažymėti šį langelį, jeigu netilpę atsakymai išvardyti papildomame lape, nurodant pareiškėjo žymą ir duomenų pavadinimus INID kodais.	

Prie prašymo pridedama:

1. ☐	Tarptautinės registracijos paraiška lapų, 3 egz.
2. ☐	Ženklo vaizdas (fotokopija, etiketė) vaizdų 4 egz.
3. ☐	Pareiškėjo įgaliojimas atstovui, jeigu prašymą paduoda įgaliotas asmuo lapų, 1 egz.
4. ☐	Pareiškėjo pareiškimas dėl ketinimo naudoti ženklą. lapų 2 egz.
5. ☐	Dokumentas, patvirtinantis, kad sumokėtas mokestis už tarptautinės paraiškos nagrinėjimą lapų, 1 egz.
6. ☐	Papildomi lapai priede lapų, 1 egz.
7. ☐	Kiti dokumentai lapų, 1 egz.
 lapų, 1 egz.
Pateiktus dokumentus pažymėti ☒ .		Iš viso:
	 lapų
	 vaizdų

Pareiškėjas/atstovas _____
 (Pareigos)** (Parašas arba parašo faksimilė) (Vardo raide, pavardė)

A.V.

Mokestis *	
Už tarptautinės paraiškos nagrinėjimą sumokėtas	<input type="text"/> mokestis.
Pavedimo numeris <input type="text"/>	Data <input type="text"/>

1.	☐	*										
2.	☐											
3.	☐											
4.	☐											
5.	☐											
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> <td style="width: 20px;"></td> </tr> </table>												Pranešimas Priimta lapo

*		
.....		
.....		
.....		
(Sprendimas dėl tarptautinės registracijos paraiškos padavimo)		
Ekspertas	_____	_____
	(Parašas)	(Vardo raide, pavardė) (Data)

* Užpildo Valstybinis patentų biuras
 ** Pareigos nurodomos, jeigu pareiškėjas/atstovas yra juridinis asmuo.

